

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanda uşaqların
sayı azalır -
genofondumuza
təhlükə
yazısı səh.7-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 4 iyun 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 96 (8469) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

4 iyun qiyamından sonrakı 31 il -
ölkə haradan hara gəldi...

Götürülən əsas dərs;
deputat: "Tarixi zəfərimizin
əsas məhz həmin
dövrədən Heydər Əliyev
tərəfindən qoyulub"

yazısı səh.5-də

Ukrayna müharibəsi ən
qəddar fazaya girdi

yazısı səh.14-də

Yaxın Şərq savaşı bitir? -
kritik gəlişmə

yazısı səh.6-də

Qərbin vətəndaş
cəmiyyətinə ayırdığı
milyonlar - Tiflisdə batdı...

yazısı səh.11-də

ABŞ-ın "ölüm fabrikləri"
öz işində - bölgədə
xəstəlik təhlükəsi varmı...

yazısı səh.12-də

Taksi qiymətləri kəlləçərxdə,
əhali narazı - iyulun 1-dən isə...

yazısı səh.3-də

OPEC+ hasilatı azaltmaq
müddətini uzatdı - bəs qiymət?

yazısı səh.10-də

Təqaüdlərlə bağlı xoş xəbər -
nazir müavini açıqladı

yazısı səh.3-də

Bakıda faciə - zavodun
5 əməkdaşı öldü

yazısı səh.2-də

AZAL istiqamətlərin sayını
və onlayn satış payını artırıb

yazısı səh.10-də

Şagird yerdəyişməsi dayandırıldı

yazısı səh.2-də

BAKİ VƏ İRƏVAN ÜÇÜN KRİTİK ÜÇ AY

Yayda sülh sənədi hazır olacaqmı; nazir Bayramov ABŞ rəsmisi ilə görüşdə nikbin danışdı; "Konstruktiv ruhda baş tutan danışıqlar prosesin effektivliyinə dəlalət edir"

yazısı səh.4-də

SOCAR-ın ofisinə hücum edənlər qandallandı - təxribatın səbəbi...

Deputat xain planın gizli məqamlarını açıqladı; "İranın adamları Azərbaycanı Türkiyənin ictimai rəyində gözəndə salmaq, inanclı insanları bizə qarşı qəzəbləndirmək məqsədilə..." yazısı səh.4-də

Paşinyanın
Qarabağ
"səhvi" -
Rusiyadan
qərribə səslər...

yazısı səh.8-də

İranın 9-cu
prezidenti qadın
olsa... - Zöhrə
İlahianın
namizədliyi
təsdiqlənəcəkmi...

yazısı səh.9-də

Bəhrüz Məhərrəmov:
"Azərbaycanla
hesablaşmaq
sərtidir"

yazısı səh.13-də

Netanyahu: "HƏMAS vaxtı uzadarsa, müharibəni bərpa edə bilərik"

"HƏMAS vaxtı uzadarsa, müharibəni bərpa edə bilərik".

"Report" "The News of Israel"-ə istinadən xəbər verir ki, bunu İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu ölkə parlamentinin (knesset) Xarici işlər və müdafiə üzrə komissiyasının iclasında bildirib.

Onun sözlərinə görə, hərbi kabinet HƏMAS-la sövdələşmə qarşılığında müharibənin başa çatmasına razılıq verməyib.

Baş nazir ABŞ prezidenti Cozef Baydenin HƏMAS-a etdiyi təkliflərdən bəhs edərək, onun detalları açıqlamadığını bildirib: "Cozef Bayden mənzərənin bir qismini təqdim edib. Girovların qaytarılması üçün müharibəni dayandırmaq olar. Ancaq bundan sonra biz yenidən hər nəyi ölçüb-biçəcəyik".

"Razılaşmanın birinci mərhələsi başa çatdıqdan sonra nə baş verəcək" sualını cavablandıraraq B. Netanyahu deyib ki, HƏMAS "vaxtı uzatsa" İsrail hərbi əməliyyatları bərpa etmək hüququnu özündə saxlayır.

Qəbələdə itkin düşən 30 yaşlı kişi tapılıb

Mayın 14-də itkin düşən Qəbələ sakini tapılıb.

APA-nın Şirvan bürosu xəbər verir ki, 30 yaşlı Hümətov Elmin Fəridun oğlu polis əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə Bakı şəhərində tapılaraq ailəsinə təhvil verilib.

DİN-in mətbuat xidmətinin Şəki regional qrupundan APA-ya məlumatı təsdiq ediblər.

Qeyd edək ki, Qəbələ rayonunun Daşca kənd sakini, 1994-cü il təvəllüdlü Hümətov Elmin Fəridun oğlu mayın 14-də yaşadığı ünvandan çıxaraq naməlum istiqamətdə gedib və bir daha geri qayıtmayıb.

Bakıda faciə - zavodun 5 əməkdaşı öldü

3 iyun saat 17:00 radələrində ASCO-nun "Zığ" Gəmi Təmiri və Tikintisi Zavodunun 61 saylı üzən tərsanəsində təmir işləri aparılarkən zavodun 5 əməkdaşı qazdan zəhərlənib.

Bu barədə ASCO məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, üzən tərsanədə işləyən 4 işçidən səslənmədiyini gören növbədə duran Yolçuyev Namik Əli oğlu həmkarlarının arxasınca tərsanənin ballastının nasos bölməsinə daxil olub, lakin o da qazdan zəhərlənib.

Əraziyə FHN-in xüsusi briqadası cəlb olunub. Hadisənin baş verdiyi yerdən 5 nəfərin - Səfərləyev Tural Şabəddin oğlu, Şahbazov Orxan Zaur oğlu, Yolçuyev Namik Əli oğlu, Ağayev Teyyub Eyyub oğlu, Məmmədov Samid Abdulvahab oğlunun meyiti çıxarılıb. (Report)

İrəvandan açıqlama: "Bakı ilə sülh sazişinin tezliklə imzalanmasına çalışırıq"

Ermənistan Azərbaycanla sülh sazişinin tezliklə imzalanması üçün hər şeyi edir.

"Report" "Sputnik-Armeniya"-ya istinadən xəbər verir ki, bu barədə jurnalistlərə baş nazir aparatının rəhbəri Araik Arutyunyan məlumat verib.

"Sənəddə erməni tərəfinin maraqları da nəzərə alınmalıdır", - o bildirib.

A.Arutyunyan əmindir ki, sazişin imzalanması Ermənistan və bütövlükdə regionda sülh üçün daha ciddi təminatlar yaradacaq.

İnquşetiya rəhbərinin qardaşı saxlanıldı

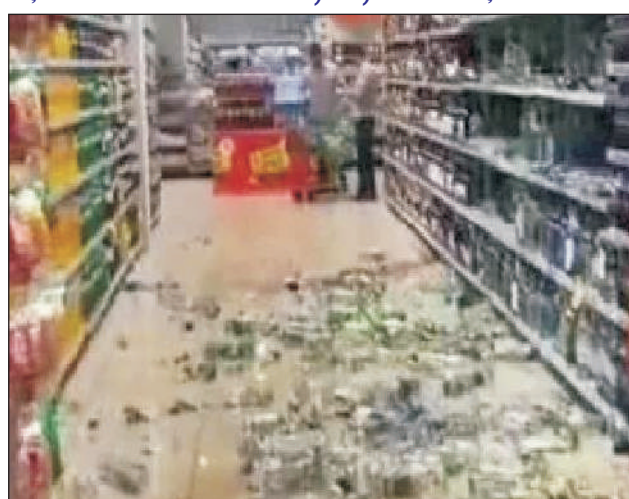
Rusiya Federasiyasının İnquşetiya Respublikasının rəhbəri Mahmud-Əli Kalimatovun qardaşı Maqomed Bəşir Kalimatov saxlanılıb.

APA-nın Rusiya bürosu xəbər verir ki, İnquşetiya rəhbəri qardaşının saxlanılması xəbərini təsdiqləyib.

2 milyard rublu mənim-səməkdə şübhəli bilinən qardaşının saxlandığını təsdiqləyən Kalimatov qeyd edib ki, istintaq davam edir və qərarı məhkəmə verəcək.

"Bir qardaş kimi, bu, əlbəttə ki, məni kədərləndirir, amma qanun qanundur", - deyərək respublika rəhbəri vurğulayıb.

"Haramdır" deyib mağazada içkiləri sındırdı, 3,6 il "iş" aldı

Bakının Yasamal rayonunda yerləşən supermarketlərin birində spirtli içkiləri sındırmaqda təqsirləndirilən İkrəm Hüseynovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi yekunlaşıb.

APA xəbər verir ki, iyunun 3-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi keçirilən prosesdə hökm elan olunub.

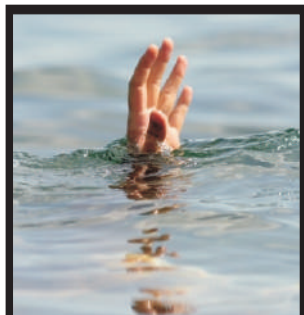
Hökmə əsasən təqsirləndirilən İkrəm Hüseynov 3 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Xatırladaq ki, dövlət ittihamçısı İkrəm Hüseynovun 5 il 6 ay azadlıqdan məhrum edilməsini istəyib.

Qeyd edək ki, hadisə ötən ilin iyun ayında Yasamal rayonu ərazisindəki supermarketlərin birində baş verib. Markətə gələn şəxs orada olan spirtli içkiləri "haramdır" deyib, sındıraraq ticarət obyektinə 9 min manata yaxın ziyan vurub.

Polis əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyat tədbirləri nəticəsində başqasının əmlakını qəsdən məhv etməkdə şübhəli bilinən İkrəm Hüseynov saxlanılıb.

İkrəm Hüseynova Cinayət Məcəlləsinin 234.1.1(Satış məqsədi olmadan qanunsuz olaraq narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri xeyli miqdarda əldə etmə, saxlama, həzirləmə, emal etmə, daşıma) və 186.1 (Özgənin əmlakını qəsdən məhv etmə və ya zədələmə zərərçəkmiş şəxsə xeyli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə) maddələri ilə ittiham verilib.

Kürdə bir nəfər batdı

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) "112" qaynar xəttinə Kür çayının Şirvan şəhəri, Hacıqəhrəmanlı qəsəbəsi ərazisindən keçən hissəsində 1 nəfərin batması barədə məlumat daxil olub.

Bu barədə Mətbuat.com-a FHN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, məlumatla əlaqədar FHN-in Kiçik-həcmli Gəmilərə Nəzarət və Sularda Xilasetmə Dövlət Xidmətinin dalgıç-xilasediciləri axtarışlara cəlb olunublar.

Şagird yerdəyişməsi dayandırıldı

3 iyun saat 17:00-da www.sy.edu.az ttp://www.sy.edu.az/portal vasitəsilə 2023-2024-cü tədris ili üçün şagirdlərin yerdəyişməsi üzrə sorğuların qəbulu müvəqqəti olaraq dayandırılıb.

Elm və Təhsil Nazirliyindən APA-ya verilən xəbərə görə, 2024-2025-ci tədris ili üçün bir sıra ümumi təhsil müəssisələrinin II-IX siniflərində yaranmış boş yerlərə şagird qəbulu üzrə müsabiqəyə qeydiyyat prosesi də 3 iyun saat 17:00-da başa çatıb.

2024-2025-ci tədris ili üçün bir sıra lisey və gimnaziyalara qəbul üzrə mərkəzləşdirilmiş imtahan qeydiyyat prosesi isə 13 iyun saat 15:00-a qədər davam edəcək.

Qeyd edək ki, növbəti tədris ili üçün şagirdlərin yerdəyişməsi üzrə elektron xidmətin aktivləşdiriləcəyi tarix barədə ictimaiyyətə məlumat verəcək.

Nazim Quliyev yenidən həbsdə

İki nəfərə qarşı
dələduzluqda ittiham olunur

Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsində özünü İdeal Partiya-sının rəhbəri kimi təqdim edən eyniadlı sayın rəhbəri Nazim Quliyevin cinayət işi üzrə araşdırmalar davam etdirilir.

Musavat.com xəbər verir ki, Nazim Quliyev 2 nəfərə qarşı dələduzluqda ittiham olunur. O, bu ilin aprelində Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsi tərəfindən saxlanılaraq cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Nərimanov Rayon Məhkəməsinin hakimi Gültəkin Əsədovanın qərarı ilə N.Quliyev haqda 3 aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Qeyd edək ki, Nazim Quliyev 2009-cu ildə rüşvət almaqda, hədə-qorxu ilə tələb etməkdə və digər cinayət əməllərində təqsirli bilinərək 13 il 3 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib, 11 il sonra - 2020-ci ildə azadlığa buraxılıb.

İttiham təsdiq olunarsa, onu 12 illik həbs cəzası gözləyir.

■ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

Son günlər paytaxtda taksi qiymətlərində bahalaşma narazılığı səbəb olub. Sakinlər bildirirlər ki, əvvəllər 4-5 manata getdikləri yol üçün indi 9-10 manat ödəməli olurlar. Halbuki qiymət artımını hər kəs iyun 1-dən gözləyirdi.

Belə ki, 1 iyuldan taksi xidmətləri ilə bağlı yeni qaydalar qüvvəyə minəcək. Artıq bir müddətdir taksi şirkətləri yeni qaydaların tətbiqinə hazırlıqlara başlayıb. Bu amil ixtisarlara, bəzi tak-

si şirkətlərinin bağlanması na səbəb olub. Yeri gəlmişkən, yeni qaydaların tətbiq olunmasının əsas səbəblərindən biri taksilərin sayını azaltmaq idi.

Taksi bazarında nələr baş verir? Bir neçə ay öncə taksi fəaliyyətinin tənzimlə-nəcəyi, yeni qərarların və-təndaşların xeyrinə olacağı bildirilirdi. İndi isə atalar sözündə deyildiyi kimi, "qas-qoyan yerdə gözünü də çı-

Taksi qiymətləri kəlləcarxda, əhali narazı - iyulun 1-dən isə...

Yasin Mustafayev: "Qiymət artımının qarşısını almaq üçün yeganə üsul..."

xaracaq"lar?

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Yasin Mustafayev mövzu ilə bağlı Musavat.com-a deyib ki, bir aydan sonra vəziyyət daha da çətinləşəcək:

"Hazırda istifadə olunan nəqliyyat vasitələrinin çoxu qoyulan tələblərə cavab vermir. İyulun 1-dən istehsal ili 8 ildən çox olan avtomobilləri də buraxmayacaqlar. Hazırda istehsal müddəti 15 il olanlar qeydiyyatdan keçə bilər. Amma bu, iyulun 1-nə qədərdir. Kim cəld tərpənsə, kim seçim etsə o, buraxılış kartı alacaq. Belə olsa belə, yenə taksilər yarıbayarı azalacaq. İstehsal müddəti 15 ildən çox olan nəqliyyat vasitəsi də çoxdur. Həmçinin qoyulan tələblər istər AV-

RO 5 standartı, istərsə də isitmə-soyutma sistemləri olsun, avtomobillərin çoxu bu standartlara cavab vermir. Məsələnin real tərəfi budur. Bizim taksilərin eksəriyyətinin taksometri yoxdur. Eləcə də sürücünün ad, soyad yazılan lövhələri də yoxdur. Bunları ərsəyə gətirmək üçün tələblər var ki, onlar yerinə

yetirilməlidir. Bunlar da çətinlik yaradan amillərdir. Əgər biz keyfiyyət, sakitlik, rahatlıq, sürücü mədəniyyəti istəyiriksə, bunlar olmalıdır. Bir də sürücülərə keçilən təlimlər. DİM açıqladı ki, sürücülərə təlimlər keçiləcək, onlar imtahana cəlb ediləcəklər. Açıq danışaq ki, taksi sürücülərində intellektual səviyyə o qədər güclü deyil ki, imtahan versinlər. Bu da sürücülərin sayını azaldacaq amillərdəndir. Bütün dediklərimizi ümumiləşdirsək, kəskin şəkildə azalma olacaq".

Ekspert bildirib ki, taksilərin sayı azalan zaman qiymətlərin artması qaçılmaz olacaq: "Bazarın təklif və tələb prosesi artıq buna öz təsirini göstərəcək. Qiymətlərin artımı da realıqdır, biz bunu görəcəyik. Amma nə qədər artacaq, bunu zaman göstərəcək. Çünki biz taksi fəaliyyətinin də Tarif Şurasının, digər qurumların tənzimləyici rolu olmadığını görürük. Burada sərbəst məzənnədir, bunu bazar tənzimləyəcək. Amma daha yaxşı olardı ki, bu

proseslərin fonunda elektrikli avtomobillərə üstünlük verilsin. Çünki elektrikli avtomobillərin yanacaq sərfiyyatı (80 faiz) daha sərfəlidir. Bu da gedişhaqqına birbaşa təsir edir. Müvafiq güzəştli şərtlər yaratmalıyıq. Bunun tam vaxtıdır. Proseslər yeni başlayıb. Bu işlə məşğul olacaq hüquqi, fiziki şəxslər bu yöndə addım atsınlar. Bu zaman qiymət artımının qarşısı alınar".

■ Afaq MİRƏYİQ,
Musavat.com

Təqaüdlərlə bağlı xoş xəbər - nazir müavini açıqladı

Təqaüd xərclərinin optimallaşması bizə hər il əlavə 10 min şəxsin peşə hazırlığına cəlb olunmasına imkan yaradacaq. Peşə hazırlığına cəlb olunanlara əməkhaqqı deyil, təqaüd ödənilir. Eyni zamanda onların nəqliyyat xərcləri İşsizlikdən Sığorta Fondunun vəsaiti hesabına kompensasiya olunur.

Musavat.com "Trend"ə istinadən xəbər verir ki, bunu əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirinin müavini Anar Əliyev Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin iyunun 3-də keçirilən iclasında müzakirə edilən "Məşğulluq haqqında" Qanuna dəyişikliyin müzakirəsi zamanı deyib.

Nazir müavini bildirib ki, təqaüdü məbləğinin yenə də aylıq minimum əməkhaqqının məbləği ilə bağlantısı saxlanılacaq.

"Növbəti dövrdə minimum əməkhaqqı artdıqca,

təqaüdü məbləği də artacaq. Peşə hazırlığına cəlb oluna şəxs əvvəlcədən bil-məlidir ki, harada işləyəcək. Peşə hazırlığı heç bir halda təqaüd almaq məqsədilə proqrama daxil olmanı stimullaşdırmamalıdır", - deyə nazir müavini əlavə edib.

Qeyd edək ki, "Məşğulluq haqqında" Qanuna dəyişikliyə əsasən, Azərbaycanda peşə hazırlığına cəlb olunmuş şəxslərə verilən təqaüd məbləği minimum əməkhaqqının 50 faizi dərjəsində müəyyən edilir.

Ötən il 13 mindən çox qızılcaya yoluxma qeydə alınıb

Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən 2023-cü il ərzində 13,2 min nəfərdə qızılca yoluyla xəstəlik qeydə alınıb.

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən APA-nın sorğusuna cavab olaraq məlumat verilib. Bildirilib ki, ötən il 94,1 min uşağa 1-ci doza, 117.9 min uşağa isə 2-ci doza QPM (qızılca, məxmərçə, epidemik parotitə qarşı) peyvəndi vurulub.

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh danışıqlarında növbəti pauza yaranıb. Keçən ay Almatıda iki Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri arasında reallaşan və tərəflərin konstruktiv adlandırdığı müzakirələrin davamının harada baş tutacağı ilə bağlı hələlik heç bir ilkin anlaşma yoxdur.

Ötən həftəsonu Ermənistan XİN başçısı Ararat Mirzoyan hakim "Vətəndaş Müqaviləsi" fraksiyasının deputatları ilə görüşüb. "Hərəkət" erməni nəşrinin yazdığına görə, iclasda Ermənistan-Azərbaycan sülh prosesi müzakirə olunub: "Mirzoyan Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla iki həftə əvvəl Almatıda keçirdiyi görüş və danışıqlar barədə danışmış və bildirmiş ki, Bakı sülh müqaviləsində Almatı bəyannaməsinə istinaddan imtina edir".

Mənbə bildirilir ki, iclasda Azərbaycanın hansı sərhədlərlə müqavilə imzalamaq istədiyi sualı qaldırılıb. Mirzoyan cavab verib ki, bu məsələyə aydınlıq gətirilməyib. Xarici işlər naziri sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası ilə bağlı da danışmış. Onun sözlərinə görə, bundan sonra hansı ərazidən başlayacaqlarını bilmirlər.

Tərəflər arasında fikir ayrılıqlarının qalması doğrudur. Azərbaycanın delimitasiya məsələsində mövqeyi ədalətli və bəzən istifadənin əleyhinədir. Almatı bəyannaməsi bu səbəbə dolğun sənəd sayıla bilməz.

Həmçinin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyi prosesi ləngidir. İrəvan Azərbaycandan-Azərbaycana manevə keçid məntiqini qəbul etmək istəmir. Halbuki bu bizim haqqımızdır və beynəlxalq

hüquq da bunu mümkün sayır. Ən azından Kaliningrad təcrübəsi var.

Bütün hallarda bu yay, yaxud payız üçün - COP29-dək, nəhayət, tərəflər əngəlləri aşmış sülh sənədi və ya çərçivə sazişi imzalayacaqmı?

"Azərbaycan və Ermənistan sülh anlaşması ərəfəsidir". Bunu isə ABŞ-ın ölkəmizdəki keçmiş səfiri, Minsk Qrupunun sabiq amerikalı həmsədri Metyu Brayza deyib.

Bu arada xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ABŞ Dövlət Departamentinin Qafqaz danışıqları üzrə baş müşaviri Lui Bono ilə görüşdə onu postmünaqişə dövründə bölgədə mövcud vəziyyət, Azərbaycan və Ermənistan arasında normallaşma və sülh prosesi istiqamətində aparılan danışıqlar, habelə sülh gündəliyi üzrə əldə olunan son inkişaf barədə ətraflı məlumatlandırılıb.

XİN-in yaydığı açıqlamada bildirilir ki, nazir xüsusilə delimitasiya komissiyaları arasında əldə olunan, ölkəmizin Ermənistan tərəfindən işğal altında olan 4 kəndin geri qaytarılmasını ehtiva edən son razılığın ikitərəfli danışıqlar prosesinin regional sülh və etimad quruculuğuna real töhfə vermək baxımından faydalılığını bir daha təsdiq etdiyini vurğulayıb.

10-11 may 2024-cü il tarixlərində Qazaxıstanın Almatı şəhərində konstruktiv ruhda

Bakı və İrəvan üçün kritik üç ay

Yayda sülh sənədi hazır olacaqmı; nazir Bayramov ABŞ rəsmisi ilə görüşdə nikbin danışdı; "Konstruktiv ruhda baş tutan danışıqlar prosesin effektivliyinə dəlilətlir"

baş tutan danışıqların da ikitərəfli sülh prosesinin effektivliyinə dəlilətlir vurğulanıb.

Ümidlər doğrulacaqmı?

Politoloq Murad Sadəddinov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Metyu Brayzının qeyd etdiyindən də daha ciddi məlumatı var: "Bu ilin sonuna qədər, xüsusilə olaraq COP29 tədbirinə qədər, yaxud elə həmin tədbirin gətirdiyi dövrə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi ilə bağlı çərçivə sənədinin imza-

lanması şansının yüksək olması ilə bağlı Azərbaycan Prezidenti bu yaxınlarda ADA Universitetində çıxışında işarə etmişdi. Eyni zamanda Ermənistanın baş naziri son vaxtlar çıxışlarında qeyd edir ki, sülh sazişi ilə bağlı çərçivə sənədinin imzalanması imkanları yüksəkdir. Bilirsiniz ki, uzun müddətdir Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin hazırlanması və razılaşdırılması ilə bağlı danışıqlar ge-

dir. Azərbaycan tərəfinin irəli sürdüyü təşəbbüsə əsaslanaraq ortaqda olan bir çox məsələlərin müəyyən hissəsi razılaşdırılıb. Amma bir neçə məsələdə hələ ki Azərbaycan və Ermənistan rəhbərləri arasında fikir ayrılığı mövcuddur. Belə bir fikir var ki, razılaşdırılmış şərtlər çərçivəsində geniş sülh müqaviləsi yox, amma hansısa formada çərçivə sazişi imzalana bilər. Hesab edərim nəzərə alsaq ki, dövlət rəhbərləri də

buna işarə eləyir, ümumiyyətlə, COP29 tədbirinin keçirilməsi Azərbaycana beynəlxalq diqqəti həddən artıq yüksəldəcək, belə bir sənədin imzalanması üçün böyük şanslar var. Ancaq eyni anda bu sənədin imzalanmasının qarşısını almaq üçün də müəyyən qüvvələr təsir imkanlarını Ermənistanın üzərinə tuşlayıblar. Ermənistanda keşş Baqratın liderlik etdiyi xüsusi təşkil olunan etirazlar məhz sülh sazişi ilə bağlı razılaşmaların qarşısını almaq üçündür. Bu hərəkətin arxasında Robert Köçeryan, Serj Sarkisyan kimi canilər, erməni kilsəsi, separatçı Qarabağ erməniləri, bir çox xarici qüvvələr dayanır. Ermənistandakı həmin hərəkət sülh sazişi prosesinə maneçilik törədir. Çərçivə sazişinin qısa müddətdə imzalanması Ermənistan rəhbərliyinin prinsipliliyindən asılı olacaq. Azərbaycan tərəfi sülh sazişinə onsuz da hazırdır. Proqnozum ondan ibarətdir ki, çərçivə sazişini COP29-a qədər imzalamaq, çox güman, mümkün olacaq".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

SOCAR-ın ofisinə hücum edənlər qandallandı - təxribatın səbəbi...

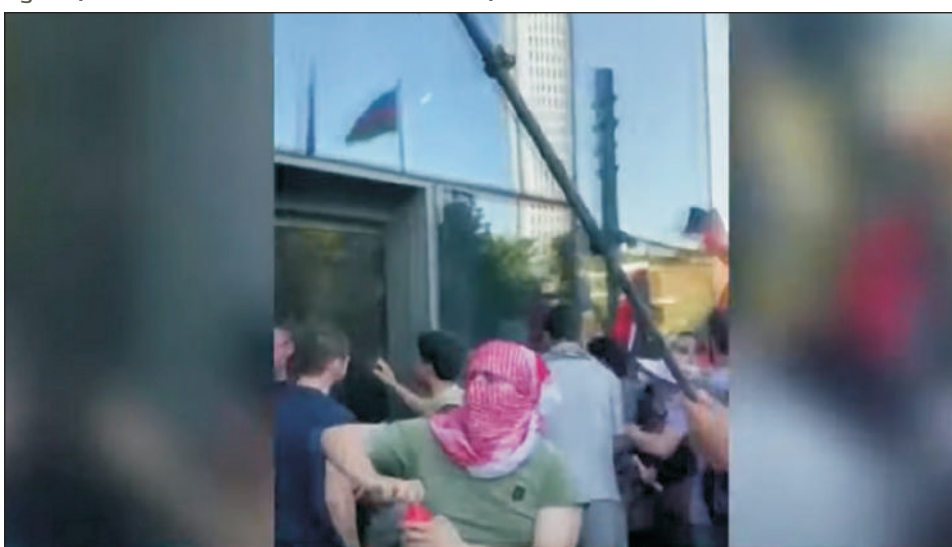
Deputat xain planın gizli məqamlarını açıqladı; "İranın adamları Azərbaycanı Türkiyənin ictimai rəyində gözədən salmaq, inancılı insanları bizə qarşı qəzəbləndirmək məqsədilə..."

Ötən həftə SOCAR-ın İstanbulda yerləşən ofisinə bir qrup təxribatçı hücum edib. Bu, təbii ki, Türkiyədə bəzi qrupların SOCAR-ı hədəf almaqla Azərbaycana qarşı aparılan antipar kampaniyasıdır.

İlkin araşdırmalarla bu hücumun Türkiyədə kök salmış və İranda bəzi qüvvələr tərəfindən dəstəklənən qruplaşmaların əli ilə təşkil olunduğu təsbit edilib. Eyni qruplaşmalar aylardır ki, sosial şəbəkələrin Türkiyə segmentində "SOCAR-ın İsrailə neft satdığını" bəhanə edərək, Azərbaycana qarşı kampaniya aparırlar.

Əslində isə SOCAR heç də İsrailə neft satmır. Bütün bunlar da qəsdən ortaya atılan saxta xəbərlər, qarışıqlıq yaratmaq arzusunda olanların planlarının bir parçasıdır.

Dünya neft bazarında bütün şirkətlər mallarını trader şirkətlərə satırlar. Traderlərin nefti kimə satdığına isə şirkətlər nəzarət edə bilmir.

Görünən odur ki, bu informasiya manipulyasiyasında məqsəd SOCAR-ı hədəf göstərərək bütövlükdə Türkiyə-Azərbaycan dostluğuna kölgə salmaq, Türkiyə ictimai rəyində Azərbaycanın nüfuzuna zərər vurmaqdır.

Qeyd edək ki, SOCAR 2024-cü ilə qədər ən böyük investisiyalarını məhz Türki-

yədə gerçəkləşdirib. İnvestisiya yatırmağa başladığı 15 il ərzində bu rəqəm 18.3 milyard dollara çatıb. SOCAR bununla Türkiyənin ən böyük birbaşa xarici investisiya şirkətidir.

İyunun 3-də SOCAR-ın Türkiyə ofisinə hücum etməkdə şübhəli olan şəxslər ələ keçib.

Türkiyə mediası xəbər verib ki, hücumla bağlı "Fələstin Üçün Min Gənc" təşkilatının 13 üzvü saxlanılıb.

Onların izahatlarının alınması, daha sonra ədliyyə orqanlarına təhvil verildiyi qeyd olunub.

"Hər kəs gözəl bilir ki, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı və müttəfiqliyi gücləndik-

cə, sadəcə, bəyanatlarda deyil, real məzmun və praktikada özünü təsdiq etdikcə, bu birliyə qarşı çıxanların və onu pozmaq istəyənlərin sayı artacaq. Son illər iki qardaş ölkənin birliyi və müttəfiqliyi nəticəsində Cənubi Qafqazda güc balansının dəyişməsinə, Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiyada yeni geosiyasi realitələrin yaradılmasını həzm etməyənlər az deyil".

Bunu Musavat.com-a açıqlamasında **millət vəkili Azay Quliyev** bildirib.

O qeyd edib ki, son günlərin hadisələri göstərir ki, prosesin bu yöndə müsbət inkişafı bir çoxlarını, xüsusilə İranı narahat etməyə başlayıb: "İran artıq Türkiyədə proksiləri vasitəsilə hərəkətə keçərək Azərbaycana, konkret desək, "SOCAR Türkiyə"yə qarşı əyləmlərə və təxribatlara başlayıb. Bu yaxınlarda İran adamlarını "SOCAR Türkiyə"nin ofisi qarşısında toplayaraq Azərbaycanın Türkiyə ilə qardaşlıq münasibətlərinə kölgə salmaq məqsədilə cəmiyyət üçün çox həssas bir mövzunu istismar etməyə başlayıb: guya SOCAR birbaşa İsrailə neft satır və bunu dərhal durdurmaq lazımdır.

Əvvəla, onu deyək ki, SOCAR İsrailə neft satmır və bu haqda yayılan iddianın heç bir əsası yoxdur. Dünya neft ba-

zarında bütün şirkətlər mallarını trader şirkətlərə satırlar. Traderlərin nefti kimə satdığına şirkətlər nəzarət edə bilmirlər.

Başqa sözlə desək, İranın adamları Azərbaycanı Türkiyənin ictimai rəyində gözədən salmaq, ləkələmək, özəlliklə, inancılı insanları bizə qarşı qəzəbləndirmək məqsədilə "İsrail mövzusunda" vicdansızcasına istifadə etməyə, yalan və fake xəbərlər yaymaqla iki qardaş ölkənin strateji münasibətlərinə xələl gətirməyə çalışırlar.

"SOCAR Türkiyə"ni hədəf seçmələri də təsadüfi deyil. Çünki 20 milyard ABŞ dollarından çox Türkiyəyə yatırılan Azərbaycan sərmayəsinin önündə bu qurum gedir.

Əminəm ki, türk vətəndaşı, Türkiyə ictimaiyyəti SOCAR-ı və bütövlükdə ölkəmizi gözədən salmağa, Azərbaycan-Türkiyə birliyini və qardaşlığını zədələməyə hesablanmış bu cür çirkin planların mahiyyətini gözəl anlaşırlar. Düşünürəm ki, hər iki qardaş ölkənin ictimai rəy liderləri və siyasətçiləri bu həssas dönmədə daha ayıq-sayıq olmalı, birliyimizə və müttəfiqliyimizə qarşı yönələn istənilən təxribatı vaxtında ifşa etməyi bacarmalıyıq".

□ **T.ƏHMƏDLİ**
"Yeni Müsavat"

Bu gün
 Əbülfəz
 Elçibəy
 hakimiyyətinə qarşı Gəncədə başlanan hərbi qiyamdan 31 il keçir. 1993-cü il 4 iyununda Gəncədə Azərbaycan Ordusunun keçmiş korpus komandiri Surət Hüseynovun başçılıq etdiyi silahlı qüvvələr həmin gün qiyama qalxıblar, hakimiyyətin istefası tələbi qoyulub.

4 iyun qiyamından sonrakı 31 il - ölkə haradan hara gəldi...

Götürülən əsas dərs; **deputat**: "Tarixi zəfərimizin əsası məhz həmin dövrdən Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub"

Nəticədə hökumət qüvvələri ilə qiyamçılar arasında silahlı toqquşma baş verib. S.Hüseynovun nəzarətində olan 709 sayılı hərbi hissənin tərk-silah edilməsi ilə bağlı həyata keçirilən əməliyyat uğursuz olub, Prezident Qvardiyasının komandiri Tahir Məmmədov başda olmaqla, 11 nəfər qvardiya əsgəri qiyamçılar tərəfindən qətlə yetirilib. Həmçinin baş prokuror daxil, Gəncəyə göndərilmiş hökumət rəsmiləri S.Hüseynovun dəstəsi tərəfindən girov götürülüb.

Bu hadisə Azərbaycanda dərinləşməkdə olan hərbi-siyasi böhranı kritik həddə çatdırıb, ölkə vətəndaş müharibəsi astanasına gəlib. Hərbi qiyama Milli Məclisdə də bir sıra deputatlar, siyasi partiyalar tərəfindən faktiki dəstək verilib. Qiyamı yatırmaq mümkün olmadığından gərginlik get-gedə yüksəlib. 8 iyun 1993-cü ildə Gəncə hadisələri ilə bağlı ölkədə böhran dərinləşib. Surət Hüseynovun tabeçiliyindəki silahlı birləşmələr Gəncəbasar bölgəsində yerli hakimiyyət strukturlarını devirərək Bakıya doğru hərəkət etməyə başlayıb.

Bu arada ölkə rəhbərliyi vəziyyətdən çıxış yolu axtarmaq üçün Naxçıvan Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyevi Bakıya dəvət edib. 9 iyun 1993-cü ildə Naxçıvan Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyev Prezident Əbülfəz Elçibəyin dəvəti ilə Bakıya gəlib.

Həmin gün Milli Məclis Gəncədəki qiyamda iştirak etmiş şəxslərə amnistiya verilməsi və Gəncə olaylarının araşdırılması üçün deputat-istintaq komissiyasının yaradılması haqqında qərar qəbul edib.

13 iyun 1993-cü ildə Milli Məclisdə Gəncə hadisələri ilə bağlı gərgin müzakirələr başlandı. Gəncədəki hərbi qiyamı yatırtmaq üçün həyata keçirilən uğursuz əməliyyata görə məsuliyyət daşıyan AXC iqtidarının ikinci şəxsi, parlamentin sədri İsa Qəmbər istefa verib. Onun istefasını Surət Hüseynovun başçılıq etdiyi qiyamçılar dəstəsi və onlara dəstək verən bir sıra deputatlar tələb edirdi.

Prezident Elçibəy və digər hakimiyyət mənsubları parlament sədri postunu Naxçıvan Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyevə təklif etsələr də, o, mövcud vəziyyəti bilavasitə öyrənmək üçün Gəncəyə gedəcəyini və yalnız bundan sonra təklifə cavab

verəcəyini bildirib. Heydər Əliyev bir qrup jurnalistin müşayiəti ilə həmin gün Gəncəyə yola düşüb.

15 iyun 1993-cü ildə Milli Məclisin iclasında təşkilati məsələyə baxılıb. İclasda iştirak edən Prezident Əbülfəz Elçibəyin təklifi ilə deputat, Naxçıvan Ali Məclisinin sədri Heydər Əliyev Azərbaycan parlamentinin sədri seçilib. 17 iyun 1993-cü ildə Prezident Əbülfəz Elçibəy respublika rəhbərliyindən heç kimi xəbərdar etmədən gecə ikən bir qrup AXC fəalı ilə Bakını tərk edərək doğulduğu Naxçıvanın Ordubad rayonunun Kələki kəndinə gedib. Bu hərəkət ölkədə hakimiyyət böhranını daha da ağırlaşdırıb. İyunun 18-də televiziya ilə ölkə əhalisinə müraciət edən Heydər Əliyev Ali Sovetin sədri olaraq respublikaya rəhbərliyi öz üzərinə götürməyə məcbur olub.

24 iyun 1993-cü ildə Milli Məclisdə ölkədəki ağır siyasi böhran geniş müzakirə olunub. Prezident Ə.Elçibəylə danışıqlar aparmaq üçün Kələkiyə getmiş bir qrup ziyalının nəticəsiz geri dönməsindən sonra parlament prezidenti səlahiyyətlərinin Ali Sovet sədrinə verilməsi barədə qərar qəbul edib. Parlamentin qərarı ilə Ali Sovetin sədri Heydər Əliyev prezident səlahiyyətlərini icra etməyə başlayıb.

30 iyun 1993-cü ildə isə Milli Məclis Surət Hüseynovun baş nazir təyin olunmasını təsdiqləyib. Beləliklə, Əbülfəz Elçibəyin rəhbərlik etdiyi AXC iqtidarı Surət Hüseynovun başlatdığı qiyamın yekunu olaraq tamamilə süqut edib.

Azərbaycanın siyasi qüvvələrinin və cəmiyyətin 31 il öncəki hadisələrdən götürəcəyi əsas ibrət dərsi nədir, yaxud nə olmalıdır? Heydər Əliyev olmasaydı, bu qiyam ölkəmizi hansı istiqamətə aparacaqdı?

Yeni Azərbaycan Partiyasının deputatı Hikmət Babaoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, 4 iyun 1993-cü ildə baş verən hadisələr təkcə Əbülfəz Elçibəy hakimiyyəti ilə Surət Hüseynov arasında olan qarşıdurma deyildi: "Bu, əslində başlamaqda olan vətəndaş müharibəsi idi. Çox təəssüf ki, bu hadisə baş verdi. Azərbaycanın tarixinə Surət Hüseynovun timsalında etnik separatçılıqdan başqa regional separatçılıq hadisəsi yazılmış oldu. Çünki Surət Hüseynov Gəncəbasarda özünün hakimiyyətini qurmaqla faktiki olaraq Azərbaycanda ikihakimiyyətlik yaratmış oldu. Şübhəsiz ki, burada Azərbaycanı zəiflətməkdə maraqlı olan xarici qüvvələr var idi, ermənilərin bu və ya da digər şəkildə rolu, o dövr Boris Yeltsin Rusiyasının bu vəziyyətin yaranmasında əli var idi.

Azərbaycanı zəiflətməkdə məqsəd o idi ki, bir daha Qarabağ haqqında düşüncə bil-məyək, Azərbaycanda etnik və regional separatçılıq ruhlandırmaqla bütövlükdə Azərbaycan dövlətinin mövcudluğu sual altına alınsın. Belə bir çətin vəziyyətdə Ulu öndər Heydər Əliyevin proseslərə müdaxiləsi Azərbaycanı formal dövlətçilikdən həqiqi müstəqil dövlətçiliyə qaytardı. Bu, dövlətçilik tariximizdə ən kritik mərhələlərdən biri idi. Düşünün ki, əgər Surət Hüseynovun rəhbərlik elədiyi regional separatçılıq, Ələkrəm Hümətovun rəhbərlik etdiyi etnik separatçılıq, SAD-VAL-ın rəhbərlik etdiyi yenə etnik separatçılıq baş tutmuş olsaydı, onda biz Azərbaycanı indiki qüdrətli dövlət kimi görə və Qarabağı azad edə bilərdikmi? Əsla mümkün olmazdı. Ona görə düşünürəm ki, biz bir daha tariximizin ib-rət səhifəsi olan o dövrə nəzər salmalı, onu dərinlən təhlil etməli və Azərbaycan dövlətçiliyinin bu günə gəlib çatmasında böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin nə qədər uzaqqörən, dərin, strateji qərarlar qəbul etdiyini özümüz üçün izah etməli, gənc nəsillə çatdırmalıyıq. Tarixi zəfərimizin əsasları məhz həmin dövrdən Heydər Əliyev tərəfindən qurulub. Təsədüfi deyil ki, xalqımız Heydər Əliyev

haqda danışanda onu Ulu öndər, Ümummilli lider adlandırır. Heydər Əliyev Azərbaycanı xilas etdi və dövlətçiliyini əbədi etdi. Bu gün çatdığımız zirvədən 1993-cü ilin iyununa qayıdıb baxanda bunu daha aydın görürük".

AMİP funksioneri, siyasi şərhçi Əli Orucov isə bildirdi ki, 1993-cü ildə polkovnik Surət Hüseynovun Elçibəy iqtidarına qarşı qaldırdığı qiyam aparılan uğursuz siyasətdən doğan nəticə idi. 1 ilə yaxın hakimiyyətdə olan AXC daxili və xarici siyasətində çox ciddi səhvlərə yol verdi, özünün prinsiplərinə və ideyalarına xəyanət etdi. İmperiyaya qarşı birgə mübarizə apardığı silahdaşlarına üz çevirdi: "31 il ərzində hər dəfə təkrarlanan ibarə və leksikondan istifadə etmədən qısaca deyərdim ki, 4 iyun hadisələrini öz təşkilatlarında müzakirə edib və ona siyasi qiymət verib ilk növbədə məsuliyyətlərini müəyyənləşdirseydilər, çox fərqli mənzərənin şahidi olardıq. Yeri gəlmişkən, təkcə AMİP bu hadisələrin siyasi qiymətini 1993-cü ildə verib. Həmin hadisələrə görə birbaşa həm hüquqi, həm mənəvi, həm də siyasi məsuliyyət daşıyan keçmiş hökumət üzvləri etirafda bulunmayaraq, xalqdan üzr istəməyiblər. Bunu ya özlərinə sığışdırmayıblar, ya da

siyasi sonluqları kimi dərk ediblər. Halbuki səhvi etiraf etmək və üzr istəmək böyüklük sayılır. Qəribəsi odur ki, həmin hadisələrin günahını özlərində, öz yarıtmaz və liderlərinə xəyanətdə deyil, kənarda axtarmağa səy göstəriblər. 31 ildir eyni tendensiya davam edir və eyni simalar bu gün də Azərbaycan siyasətində inhisarçılıq edirlər. 4 iyun hadisələri bir daha sübut etdi ki, hər bir siyasətçi, siyasi qüvvə daşıya biləcəyi yükü üzərinə götürməlidir və atdığı addımların fərqi olmalıdır. Həmin hadisələr təkcə Elçibəy hakimiyyətini bitirmədi, ümumilikdə, Azərbaycanda demokratiyaya, demokratik qüvvələrə inam və etibarını sarsıtdı. Həqiqət hələ də xalqdan gizlədilir. Halbuki xalqa hesabat vermək həmin komandanın vəzifəsi idi. Xalq onlara dişlə-dırnaqla, qanı-canı bahasına müstəqilliyinə yenidən qovuşdurduğu dövlətini və özünün, övladlarının taleyini inanıb əmanət etmişdi. Edilən bu əmanətə xəyanət edildi.

4 iyun qiyamı təkcə siyasətlərə yox, həm də Azərbaycan xalqına, Azərbaycan cəmiyyətinə heç unudulmayacaq ibrətamiz dərs verdi. Bu dərs pafosun, bəlağətin, avantüranın, demokratik pərdələnmənin dövlətə və dövlətçiliyə nə qədər böyük təhlükə olduğunu anladı. Siyasətə siyasət-bazılığın, konkret işlə işbazılığın və s. fərqlərini aydın izah etdi. Xalqdan istifadə edib, sonra ondan üz çevirmiş hakimiyyətlərin qısa zamanda iflasa məhkumluğunu göstərdi".

Ə.Orucov hesab edir ki, 4 iyun qiyamından 31 il vaxt ötsə də, gərəkən dərslər çıxarılmayıb: "Hələ də siyasətdə özünü doğrultmayan, şəxsi maraqlarını güdən, intriqalara və konfrontasiyalara can atan şəxslər meydana çıxır, nə özləri, nə də ritorikaları dəyişməyib. Hökumətin idarəçiliyində də qüsurlar qalmaqdadır, hələ bəzi məmurlar xalqa üstədən aşağı baxmaqdadır. Yeniliklər və islahatlar vaxtında tətbiq olunmur. Demokratik dəyərlərə münasibət istənilən səviyyədə deyil və funksional idarəçilikdə köhnə metodologiya işlədilməkdədir. Düşünürəm ki, 4 iyun səhvləri, çağdaş Azərbaycan tarixinin ən ziddiyyətli və mürəkkəb dövrü bir daha təkrarlanmayacaq".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 "Yeni Müsavat"

ABŞ prezidenti Co Bayden Qəzzada on minlərlə insanın ölümünə və humanitar böhrana səbəb olan müharibəyə son qoymaq üçün üç mərhələdən ibarət atəşkəs planı təqdim edib. Təklif atəşkəs, İsraili girovların və fələstinli məhbusların azad edilməsi və Qəzzanın yenidən qurulmasını nəzərdə tutur. ABŞ rəsmiləri dörd səhifə yarımliq planın nəzərdən keçirilməsi üçün ötən həftə HƏMAS-a göndərildiyini bildirib. Amerikalı nümayəndələr qeyd edir ki, sözügedən plan HƏMAS-ın bundan əvvəl qəbul etdiyi təkliflə "demək olar ki, eyni"dir. İsrail baş naziri Benyamin Netanyahu-nun ofisi cümə günü planı dəstəklədiyini bildirib. Baydenin təklifi etdiyi üç mərhələdən ibarət planın bəzi detallarını təqdim edirik.

Planın birinci mərhələsi altı həftə davam edəcək və bu mərhələdə tam atəşkəs elan olunacaq. İsrail qüvvələri Qəzzanın "bütün məskunlaşmış bölgələrindən" çıxarılmalı, qadınlar da daxil olmaqla, bir sıra girovların azad edilməsi, qocalar, yaralıları qarşılığında yüzlərlə fələstinli məhbusun sərbəst buraxılması təmin edilməlidir.

Co Bayden əlavə edib ki, bu mərhələdə fələstinli mülki vətəndaşlar Qəzzanın bütün bölgələrində öz evlərinə və məhəllələrinə qayıdacaq, bölgəyə hər gün 600 TIR humanitar yardım göndəriləcək.

"Atəşkəs zamanı bu yardım ehtiyacı olan hər kəsə təhlükəsiz və effektiv şəkildə paylana bilər. Beynəlxalq ictimaiyyət yüz minlərlə müvəqqəti sığınacaq, o cümlədən yaşayış yerləri çatdırıla bilər", - deyir Bayden əlavə edib və birinci mərhələnin razılaşmanın əldə edilməsindən bir müddət sonra başlaya biləcəyini vurğulayıb.

Birinci mərhələdə təklifin növbəti mərhələsinə keçmək üçün İsrail və HƏMAS arasında danışıqlar aparılacaq.

Co Bayden ikinci mərhələni "düşmənçiliklərə daimi son" adlandırır. Bununla belə, o əlavə edib ki, ikinci mərhələyə çatmaq üçün danışıqlar altı həftədən çox davam edə bilər, çünki iki tərəf arasında fikir ayrılıqları olacaq. "İsrail öz maraqlarının qorunduğundan əmin olmaq istəyəcək, lakin təklifdə deyilir ki, əgər danışıqlar birinci mərhələdən altı həftədən çox çəksə, danışıqlar davam etdikcə atəşkəs hələ də qüvvədə qalacaq", - Bayden bildirib. ABŞ, Qətər və Misir bu müddət ərzində ikinci mərhələnin başlanması üçün

hələnin başlanması üçün "bütün razılaşmalar əldə olunana qədər" danışıqların davam etdirilməsini təmin edəcək. **Co Baydenin sözlərinə görə, ikinci mərhələdə kişi əsgərlər də daxil olmaqla, sağ qalan bütün girovlar azad ediləcək, İsrail qüvvələri Qəzzadan çəkiləcək:** "HƏMAS öz öhdəliklərinə əməl etdikcə, müvəqqəti atəşkəs hərbi əməliyyatların daimi dayanandırılmasına çevriləcək".

Co Bayden bu mərhələ

də "Qəzza üçün əsaslı yenicən qurma planının başlayacağını və öldürülən girovların son qalıqlarının ailələrinə qaytarılacağını" söyləyib. O, İsrailin "son 8 ay ərzində HƏMAS qüvvələrini darmadağın etdiyini" deyib və əlavə edib ki, hazırda HƏMAS daha bir "7 oktyabr" həyata keçirməyə qadir deyil".

Bayden bildirib ki, Qəzzanın yenidən qurulması ilə bağlı razılaşmada ərəb ölkələri və beynəlxalq ictimaiyyət "HƏMAS-ın yenidən silahlanmasına imkan verməyəcək şəkildə" iştirak edəcək. O əlavə edib ki, Vaşinqton öz tərəfdarları ilə Qəzzada evlərin, məktəblərin və xəstəxanaların bərpası üçün çalışacaq. İsrail hökuməti planla razı olduqlarını bildirirsə də, hakimiyyət daxilində bəzi qüvvələr təklifə etiraz edib. 2 ifrat sağçı İsrail naziri Co Baydenin açıqladığı sülh planına razılıq verilərsə, hakim koalisiyanı tərk edəcəkləri və hökuməti dağıdacaqları ilə hədələyiblər. Maliyyə naziri Bezalel Smotriç və milli təhlükəsizlik naziri İtamar Ben-Qvir bildiriblər ki, onlar HƏMAS məhv edilməmişdən əvvəl Qəzzada istənilən atəşkəs razılaşmasına qarşıdırlar.

Müxalifət lideri Yair Lapid baş nazir Netanyahu planı dəstəkləyəcəyi təqdirdə hökuməti dəstəkləyəcəyini vəd edib. Netanyahu-nun müşavirlərindən biri

Yaxın Şərq savaşı bitir? - kritik gəlişmə

Cümşüd Nuriyev: "ABŞ prezidenti tərəfindən səsləndirilən planın icra perspektivi şübhəlidir"

"Sunday Times" qəzetinə deyib ki, planın bir çox təfərrüatları hələ də işləni bəzirlənməlidir və İsrailin bəyan etdiyi bütün məqsədlərinə çatana qədər daimi atəşkəs olmayacaq. İsrailin xarici siyasət üzrə yüksək səviyyəli müşaviri Ofir Falk isə deyir ki, sövdələşmə o qədər də yaxşı razılaşma deyil: "Amma biz həqiqətən də girovları, onların hamısını azad etmək istəyirik".

Politoloq Cümşüd Nuriyev hesab edir ki, ABŞ prezidenti tərəfindən səsləndirilən planın icra perspektivi şübhəlidir: "Bu plan ABŞ-da 17 faiz seçici etimadı qalan Co Baydenə etimadı qaytarmağa hesablanıb. Bu gün seçicilər daha çox Donald Trampa meyl edir. Netanyahu gücsüz biridir. Nədən bu layihəni ABŞ gündəmə gətirir? ABŞ Netanyahu demək deyil axı. Eyni zamanda Netanyahu-nun oğlu ABŞ-a gedib orada kürd dövlətinin yaradılması ilə bağlı provokasiya etdi. İran, İraq, Suriya Türkiyə və Azərbaycana ərəzi iddiaları olan kürd dövlətinin xəritəsini yaydı. Belə bir şəraitdə Netanyahu-nun həbsinə Beynəlxalq Məhkəmə qərar verməsinə baxmayaraq ABŞ-ın bu qərarı saymaması da maraqlıdır. ABŞ-ın indiki məqamda təqdim etdiyi layihə siyasi gedişdən başqa bir şey deyil".

Politoloq deyib ki, la-

yihənin gerçəkləşməsi mümkünsüz görünür: "Çünki ABŞ əvvəllər də belə layihələrlə çıxış edib. Amma bir müddət sonra yenicən müharibə alovlanıb. Qəzzada bu günə qədər əksəri uşaq və qadınlar olan 40 minə yaxın insan öldürülüb. Belə bir şəraitdə haqq və ədalətdən uzaq ABŞ-dan layihənin gerçəkləşməsinə gözləmək olmaz".

Politoloqun fikrincə, ABŞ dünyada sürətlə nüfuzunu itirir və müxtəlif yollarla nüfuzunu qaytarmağa çalışır: "Müharibə ssenarisi də daxil, bütün bu ssenarilər ABŞ tərəfindən hazırlanıb. Çox təəssüf ki, HƏMAS və digərləri də İranın əli ilə oyuna getdilər. Oktyabrın 7-də hücum gerçəkləşdi. Bu həm Fələstin, həm də İsrail tərəfindən siyasi biznes layihəsidir. Bu müharibə tərəflərə sərf edir. Zaman-zaman belə layihələr gündəmdə olub. Həmin ABŞ Yasir Ərəfatla Ariel Şaronla birgə Nobel sülh mükafatı verdi. Bəs necə oldu ki, yenə də Qəzzada müharibə alovlandı?"

Politoloq hesab edir ki, Qəzzadakı müharibə ABŞ-ın ssenarisi üzrə başlayıb: "Proses artıq ABŞ-ın nəzarətindən çıxıb. Üstəlik, bu gün ABŞ-ın özündə durum yaxşı deyil. İyunun 11-dən sonra ABŞ-da vətəndaş müharibəsi başlaya bilər. İyunun

14-də Respublikaçıların qurultaydır. Həmin qurultayda Donald Trampın namizədliyi irəli sürüləcək. Bu isə ABŞ-da münasibətlərin ən kəskin fazaya keçməsi və vətəndaş müharibəsinə çevrilməsi ehtimalını artırır. Yeni Qəzza ilə bağlı hazırlanan layihənin gerçəkləşməsi mümkün görünmür".

Politoloq bu gün Ukraynada baş verənlərin də arxa kabinetlərdəki siyasi razılaşmaların təzahürü olduğu qənaətindədir: "İstənilən bazarda tələb-təkliflə bərabər qiymət və rəqabət də var. Əgər dünya özü siyasi bir bazarıdır. Ukrayna müharibəsi Avropa dövlətlərinə Rusiyanı xortdan kimi göstərmək maraqlarına xidmət

edir. ABŞ bu günə qədər Ukraynada 67 milyard dollar xərcləyib, qazancı isə 837 milyard dollardır. ABŞ özünə lazım olan layihəni gerçəkləşdirdi, Ukrayna dağıldı, qarşıda parçalanması da var. Ərazisində Yeni İsrail dövləti də yaradılacaq. Cəmi 3 vilayət qalacaq mərkəzdə. Xarkovu da Rusiya götürəcək. Avropanın ən böyük dövləti olan Ukrayna dünyada kənd təsərrüfatında liderlik edən 3 dövlətdən biri idi. Bura Kanada və ABŞ daxil idi. Ukraynanı sıradan çıxarmaqla bütün dünyada ABŞ və Kanada rahat şəkildə özlərinin buğda və qarğıdalılarını satacaqlar. Ukrayna isə bitib".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Rusiyada səfərbər olunanların xanımları və anaları etiraz edir

Ukraynada döyüşən rus əsgərlərin yaxınları Rusiya Federasiyasının Müdafiə Nazirliyi qarşısında piket keçiriblər.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, onlar müdafiə naziri Andrey Belousovla şəxsi görüş tələb ediblər.

"Biz istəyirik ki, yeni nazir bizi eşitsin və bizimlə görüşüb problemimizi həll etməyə başlasın", - piket iştirakçılarından biri bildirib.

Qeyd edək ki, etirazçıların çoxu kiçik uşaqlarla gəlib. Aksiya iştirakçıları nazirlə görüşmək üçün qeyri-adi hərəkətə əl atıblar. Ən azı 12 piketçi diz çöküb müdafiə naziri Belousovla görüşməyi tələb etdikdən sonra polis onlara müsbət cavab verəcəyini söyləyib.

Bir müddətdən sonra Müdafiə Nazirliyinin nümayəndəsi səfərbər olanların yaxınları ilə görüşüb.

General-polkovnik Borisenko aksiya iştirakçılarını tənqid edib. Onun sözlərinə görə, qadınlar "müxalifət telegram kanallarının çəkiliş aparması üçün" buraya çıxıblar.

□ **Musavat.com**

Azərbaycanda uşaqların sayı azalır - genofondumuza təhlükə

Ekspert: "Yaxşı olardı ki, qardaş Türkiyədə olduğu kimi bizdə də gənclərə dəstək fondu yaradılınsın"

Azərbaycanda 14 yaşınadək uşaqların sayı 2 milyon 216 min nəfərdir. Ötən il uşaqların sayı 2022-ci il ilə müqayisədə 36 min nəfər azalıb.

Bu barədə millət vəkili Vüqar Bayramov 1 iyun Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günü ilə bağlı qeyd edib. O bildirib ki, bu, son illər təbii artım faizinin müqayisəli azalması ilə bağlıdır.

Xatırladaq ki, Azərbaycanda son 50 ildə ən yüksək doğum göstəricisi 1990-cı ildə qeydə alınıb. Həmin ildə ölkədə 183 minə yaxın körpə doğulub. 1990-cı ildə ölkə əhalisinin sayı 5,1 milyon olduğu halda, 2021-ci ildə bu göstərici 10 milyonu ötüb. Bu müddətdə ölkə əhalisi iki dəfə artsa da, yaşı 18-dək olan əhali sayında və körpə doğumlarında xeyli azalma müşahidə edilir. Görünən odur ki, Azərbaycanda uşaqların sayı ilbəil azalır.

Vaxtilə ölkədə 6, 8, hətta 10, 12 uşaqlı ailələr də vardı. Müasir dövrdə isə hər bir azərbaycanlı ailəsində maksimum 2 və ya 3 uşaq olur. Bu, bir tərəfdən sosial-iqtisadi vəziyyətlə əlaqələndirilsə də, həm də müasir ailə planlaşdırmasının reallığıdır.

Bəs konkret səbəblər nədir - iqtisadi amillər, niyələrin sayının azalması, boşanmaların çoxalması, yanlış ailə planlaşdırılması, yoxsa nə? Bir müsəl-

man-Şərq ölkəsində bu göstərici normal sayıla bilərmi? Ən əsası, azalma tendensiyası nə dərəcədə

hədləri aradan qaldırdı. İnsanlar ən müxtəlif xarici ölkələrə gedib-gəldi, oradakı yaşayış tərzini gördü-

artması ilə əlaqədardır.

Səbəblərdən biri də boşanmaların artması ilə əlaqədardır. Əlbəttə ki, boşanmalar artdıqca, təbii artım aşağı düşəcək. Tam ailə olmayanda, uşaq sayının artmasını gözləmək mümkün deyil. Boşanmaların da sayının kəskin artmasının özünəməxsus səbəbləri var. Belə ki, məlum olduğu kimi, artıq qadınların kişilərdən iqtisadi asılılığı azalmağa başlayıb. Qadınlar artıq ictimai aktivdirlər, iqtisadi

"Bütün bunları təcili şəkildə etmək lazımdır, çünki Azərbaycanda heç vaxt olmadığı kimi təbii artım aşağı düşüb"

qalıcı ola və genofondumuz üçün təhlükəyə çevrilə bilər?

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev "Yeni Müsavat"a danışdı. Sosioloq qeyd edib ki, təkə ölkəmizdə deyil, qloballaşan dünyada doğulan uşaqların sayı azalmağa başlayıb ki, bunun da müxtəlif səbəbləri var: "Təbii artımın bu qədər azalması Azərbaycan üçün heç vaxt xarakterik olmayıb. Çünki ölkəmizdə həmişə çoxuşaqlı ailələr olub. Yeni həm sovet dövrünə qədər, həm də sovet dövründə belə olub. İkinci Dünya müharibəsindən sonra da məlum səbəblərdən demografik tədbirlər həyata keçirilməyə, çoxuşaqlı ailələr təşviq olunmağa başladı. Belə ki, "qəhrəman ana" statusu yaradılmışdı, həmçinin digər stimullaşdırıcı layihələr keçirilirdi.

Lakin Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra sovetin süqutu həm fiziki, həm də mənəvi sər-

lər və bir çoxu onu ölkəmizdə imitasiya etməyə başladı. Həmçinin yeni həyat təzi serialar, filmlər yolu ilə də ölkəmizə daxil oldu. İnsanlar gördülər ki, başqa həyat təzləri də var və artıq çoxuşaqlı həyat təzi onları qane etmədi və ailə planlaşdırmasında dəyişikliklər etməyə başladılar. Düşündülər ki, çox uşaqdan, az sayda uşağa sahib olsunlar, əvəzində uşaqlarına daha yaxşı gələcək, təhsil, daha sağlam həyat verə bilsinlər.

Daha bir məsələ, bu bir faktıdır ki, insanların mədəni səviyyəsi artdıqca çoxuşaqlı ailələrin sayı azalmağa başlayır, ailədə uşaqların sayı az olur. Diqqət edəndə də görürük ki, əvvəllər də əsasən kasib ailələrdə uşaqların sayı çox olurdu. Hətta belə bir deyim də var idi ki, "kasıbın nəyi də olmasa, uşaqdan bol olur". Beləliklə, təbii artımın aşağı düşməsinin səbəblərindən biri də mədəni səviyyənin

artması ilə əlaqədardır. Səbəblərdən biri də boşanmaların artması ilə əlaqədardır. Əlbəttə ki, boşanmalar artdıqca, təbii artım aşağı düşəcək. Tam ailə olmayanda, uşaq sayının artmasını gözləmək mümkün deyil. Boşanmaların da sayının kəskin artmasının özünəməxsus səbəbləri var. Belə ki, məlum olduğu kimi, artıq qadınların kişilərdən iqtisadi asılılığı azalmağa başlayıb. Qadınlar artıq ictimai aktivdirlər, iqtisadi

hədləri aradan qaldırdı. İnsanlar ən müxtəlif xarici ölkələrə gedib-gəldi, oradakı yaşayış tərzini gördü-
baxımdan özlərini təmin edə bilir və ailədə hansısa problemlər ortaya çıxanda dözümsüzlük nümayiş etdi-

lənir ki, bu da təbii artıma təsir edir".

Sosioloq qeyd edib ki, təbii artımın aşağı düşməsi gələcəkdə bir çox problemlər ortaya çıxacaq: "Bu məsələ gələcəkdə əmək bazarında problem yarada bilər, eyni zamanda təbii artım aşağı düşdükcə, paralel olaraq miqrantların sayı arta bilər. Hansı ki, bu da genofondumuza təsir edəcək.
Hansı ölkədə təbii artım aşağı düşür, həmin ölkədə mexaniki artım inkişaf etməyə başlayır. Yeni miqrantlar ora axın edir. Bu gün Amerika, Avropa ölkələri bu məsələdən əziyyət çəkir".
Üzeyir Şəfiyev son illər Azərbaycanda ahıl insanların sayının artdığını da nəzərə çatdırıb: "Son 22 il ərzində ölkəmizdə ahıl-
ların sayı sürətlə artıb. Belə ki, ahıl şəxslərin sayı 2000-ci ildə 226,7 min nəfərdən 2022-ci il 1 yanvar tarixinə olan məlumata əsasən 452,1 min nəfərə çatıb. Beləliklə, son 22 ildə əhalinin ümumi sayı 26,44 faiz artdığı halda, ahıl şəxslərin sayında 99,4 faiz artım qeydə alınıb. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan əhalisinin 10 faizi ahıl insanlardır".
Sosioloq problemdən çıxış yolu kimi aşağıdakı-

Ölkədə pul bazası 2.6 mlrd. manat artıb

Valyuta ehtiyatları isə 12 mlrd. dollara yaxınlaşır

2024-cü il iyun ayının 1-nə Azərbaycanda pul bazası ötən aya nisbətən 0.24% və ya 47.9 milyon manat azalaraq 19 milyard 948 milyon manata enib.

"APA-Economics" bu barədə Azərbaycan Mərkəzi Bankına istinadən xəbər verir.

Məlumatla görə, ölkədə pul bazası ilin əvvəlinə nisbətən 4.4% və ya 927.2 milyon manat azalıb, son 1 ildə isə 15% və ya 2 milyard 597.5 milyon manat artıb.

Həmçinin Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) valyuta ehtiyatları son bir ayda 0,5% artaraq iyun ayının 1-nə 11 milyard 713,7 milyon dollara yüksəlib.

Məlumatla görə, son bir ildə Mərkəzi Bankın ehtiyatları 27,7% artıb.

Qeyd edək ki, AMB-nin valyuta ehtiyatları 2015-ci ildən sonra ən yüksək həddə çatıb.

lənir ki, bu da təbii artıma təsir edir".

Sosioloq qeyd edib ki, təbii artımın aşağı düşməsi gələcəkdə bir çox problemlər ortaya çıxacaq: "Bu məsələ gələcəkdə əmək bazarında problem yarada bilər, eyni zamanda təbii artım aşağı düşdükcə, paralel olaraq miqrantların sayı arta bilər. Hansı ki, bu da genofondumuza təsir edəcək.
Hansı ölkədə təbii artım aşağı düşür, həmin ölkədə mexaniki artım inkişaf etməyə başlayır. Yeni miqrantlar ora axın edir. Bu gün Amerika, Avropa ölkələri bu məsələdən əziyyət çəkir".
Üzeyir Şəfiyev son illər Azərbaycanda ahıl insanların sayının artdığını da nəzərə çatdırıb: "Son 22 il ərzində ölkəmizdə ahıl-
ların sayı sürətlə artıb. Belə ki, ahıl şəxslərin sayı 2000-ci ildə 226,7 min nəfərdən 2022-ci il 1 yanvar tarixinə olan məlumata əsasən 452,1 min nəfərə çatıb. Beləliklə, son 22 ildə əhalinin ümumi sayı 26,44 faiz artdığı halda, ahıl şəxslərin sayında 99,4 faiz artım qeydə alınıb. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan əhalisinin 10 faizi ahıl insanlardır".
Sosioloq problemdən çıxış yolu kimi aşağıdakı-

ları qeyd edib: "Hesab edirəm ki, indidən tədbirlər görmək lazımdır ki, təbii artım azalmasın. Bunun da müxtəlif yolları var. Həmin yollardan biri budur ki, regionlarda gənclərə pay torpaqları ayrılınsın ki, gənclər orada yaşasınlar. Demografik artımda regionların rolu çox böyükdür. Adətən böyük şəhərlərdə çoxuşaqlı ailələrin sayı az olur, ən çox çoxuşaqlı ailələr regionlarda rast gəlinir. Lakin regionlarda gənclər üçün yaşayış şəraiti yaxşı olmadığından onlar paytaxta axın edirlər. Bu səbəbdən regionda məşğulluğu artırmaq, onlar üçün yaxşı yaşayış şəraiti yaratmaq lazımdır ki, gənclər regionlarda qalsınlar, paytaxta axın etməsinlər. Həmçinin yaxşı olardı ki, qardaş Türkiyədə olduğu kimi bizdə də gənclərə dəstək fondu yaradılınsın.

Bütün bunları təcili şəkildə etmək lazımdır, çünki Azərbaycanda heç vaxt olmadığı kimi təbii artım aşağı düşüb. Bundan əvvəl gənclər Azərbaycan əhalisinin 30 faizini təşkil edirdisə, indi 20 faizini təşkil edir ki, bu da təhlükəli göstəricidir".

✉ Xəlilə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Aliment dovşanları

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Öncə bir "kalender" temasını yazmaq, əks halda, hörmətli oxucular bizi yaddaşsızlıqda suçlayar. Biz gərək tarixi unutmayaq, yoxsa təkrar olunarmış. Məsələn, mən bu cızmaqaranı edən gün - iyunun 3-də Frans Kafkanın və Nazim Hikmətin öldüyü gün idi. Ondan iki gün qabaq, 1 iyununda Paşinyanın doğum günüydü. Daşnaklar onun üstünə bərk düşüblər, hətta guya məzələnmək üçün Nyu-Yorkda küçə ekranında Nikolu türk dilində təbrik eləmişdilər.

Bu axmaq daşnaklar, deyəsən, qırılıb qurtarmayınca erməniləri adam kimi yaşamağa qoymayacaqlar. Hara baxırsan ara qızıdırırlar. Beynəlxalq himayədarları da usanmır. Bugünlərdə nüfuzlu bir xarici agentliyin Ermənistan-dan reportajına qulaq asırdım, Paşinyanın əleyhinə çıxan keşis, əvvəllər "srbazan" (müqəddəs) yarıklı, indi isə "sutasan" olmuş (bu da erməni dilində yalançı, gopçu deməkmiş) Baqrat Qalstanyanı belə təqdim elədilər ki, bunun üstün cəhəti... cavan olmasıdır. Təəvvür elə. Heyasız yalanın zirvəsi idi, çünki Baqratın 53 yaşı var. Əgər bu cavan və ümidverici sayılırsa, 49 yaşına keçən yetim Paşinyan kim olur?

Yəni hazırda Ermənistana bizim "90-cı illəri" yaşatmaq istəyənlər çoxdur. Həm daxillərində, həm xariclərində. Bax, elə bu yazını oxuyacağınız 4 iyun günü, 1993-cü ilin o biabırçı vaxtları gərək bizim yadımızdan çıxmasın. Ermənilər bizdəki xarici agentlərdən, surətkimilərdən o zaman çox güclü istifadə elədilər. Biz firsət ikən ermənilərə o münasibəti göstərməyə. İgid basdığını kəsməz.

Həm də qərībədir ki, oradakı daşnaklar aktivləşəndə bizdəki "doxsanlar" da aktivləşir. Elə bil bir-birinin deyirməsinə su axıdılar - dəbdə olan ritorika ilə söyləsək. Kimləri nəzərdə tutaram, açıqlamağa ehtiyac yoxdur. Özünü yaxşı bilirsiniz. Siyasətə qaydanın biri bir qəpiyədir, məşallah. Yəqin baş qiyamçı sağ olsa indi yun zavodunu təzədən "xodlayıb" qırırıma başlamışdı. Təbiət üzümüzə baxıb.

Keçək aktual mövzulara. 17 il Qusarın icra başçısı olmuş Şair Alxasovu keçən həftə vəzifədən atdılar. Dərhal ortaya çıxdı ki, bu adam şimal bölgəsində Ramiz Mehdiyevin pis əməllərini həyata keçirmiş. Ona və özünə zırlı villalar tikmişdir, torpaqları mənimsəmişdir, ümumiyyətlə, xalqa qan uddurmuş. Bəs əlaqədar orqanlar nə deyir? Həmin villaları müsadirə etməyin, içində kasıbların uşaqları üçün pioner düşərgələri yaratmağın vaxtı deyildirmi?

Amerikadan pul alıb villa tikmək cinayət sayılır, Azərbaycan xalqından oğurlayıb tikəndə isə halal olur? Çox qərībə haldır, nə deyə bilərəm ki... Görünür, Ramiz Mehdiyev Donald Trampa nisbətə daha ülvi şəxsiyyətdir. Ən azı bunun öz "stormidani" üzə çıxarılmayıb. Milli dəyərlərimizə sadıqdır. Ailə institutuna hörmətlə yanaşır.

Ailə demişkən... Keçən ay biabırçı rəqəmlər ortaya çıxdı, bu faktın özü bizim nə qədər saxtakar, ikiüzlü toplum olmağımızın, sovet jurnalistləri demişkən, "bariz nümunəsidir": 2023-cü ildə 11217 nəfər aliment öhdəlikləri üzrə borclu və cavabdeh şəxs kimi axtarısa verilib. Onlardan 6661 nəfərin yeri müəyyən edilib. Aliment ödəmək istəməyən 4556 nəfərin axtarışı isə ilin sonuna kimi nəticəsiz qalıb.

Bu, ən azı 11217 uşağın yaşamaq haqqına girmək, onları pulsuz-parasız, ac-susuz, taleyin ümidinə buraxmaq deməkdir. Halbuki həmin 11217 nəfərin azı 11 mini özünə dambadurumla toy eləyib. Ondan da qabaq ağbırçəklər, ağsaqqallar elçi gedib. Toyda qahım-əqrəbə, bəyin uşaq-ıq dostları-zad donuz kimi masada nə varsa tıxıblar. Bu minvalla boşanıblar, doqquz ay keçib, bu bambılı sevdadan doğulan 11 min 217 uşağı saxlamaq, yaşatmaq isə lazımlı gəlməmişdir.

Əlbəttə, bunun məsuliyyətini işsizliyin, uşaq pulu verməyən hökumətin də üstünə yıxmaq olar, ancaq bu bir sürü uşaq düşməni ailə quranda belə gələcəyi bəyem görmürdülər? (Ən yaxşı yoldur, deyirsən ki, hökumət uşaq pulu vermir, mən də vermərəm). Hansısa manısı fors üçün toya getirməyə minlərlə manat tapırlar, aliment verməyə gələndə isə dovşan kimi gizlənilirlər.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarıdır. Yazın görüm sizi haçın axtarısa verəcəklər.

Azərbaycanla Ermənistan arasında birbaşa dialoqdan, o cümlədən sərhədlərin delimitasiyası məsələsində ilk dəfə əldə olunmuş anlaşmadan çox da məmnun qalmayan dövlətlərdən biri Rusiyadır. Bunu vaxtaşırı şimaldan verilən rəsmi açıqlamalardakı üstüörtülü narazılıqdan asanca görmək olar.

Əsas səbəb də şübhəsiz ki, Moskvanın bölgəmizdə öz lazımsızlığını hiss etməyə başlaması ilə bağlıdır. "Həmin kəndlərə gəlincə (Qazaxın işğalda olan 7 kəndindən anklav olmayan 4-nün delimitasiya nəticəsində Azərbaycanla qaytarılması - red.) Moskva dəfələrlə delimitasiya və demarkasiya prosesində öz dəstəyini təklif edib, lakin Ermənistan Moskvanın vasitəçiliyindən imtina edib. Azərbaycan isə buna qarşı deyildi". "Yeni Müsavat" bildirir ki, bu sözləri erməni mediasına açıqlamasında ermənipərəst rus ekspert Stanislav Tarasov deyib. O bildirib ki, Ermənistan hakimiyyəti birbaşa dialoq yolunu seçib və düşündüyünü edib: "İstəsək də, istəməsək də bura Ermənistanın ərazisidir və erməni xalqı qərar verməlidir. Bu və ya digər kəndin ölkənin tərkibində olmasının Moskvaya nə fərqi var? Digər tərəfdən, təbii ki, biz vəziyyətin sabitliyində maraqlıyıq, çünki Ermənistanla vəziyyətin sabitliyinin pozulması bütün regionun sabitliyinə xələl gətirir və bu, narahatlıq doğurur. Ermənistanın yeni müttəfiqlər tapmağa çalışmasına gəlincə, bu, onun haqqıdır. Təbii ki, Ermənistanın Qərbə getməsi bizim xoşumuza gəlmir, Moskva bunu yanlış qərar hesab edir. Necə ki, Ermənistan Qarabağla bağlı səhv qərar verib, amma təəssüf ki, heç nə dəyişmir".

Təbii ki, Tarasov "səhv" deyərək Nikol Paşinyanın Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıması haqqında qərarını və bunun əsasında sülh müqaviləsi imzalamaq istəməsinə nəzərdə tutur. Hansı "səhv" ki, Moskva hələ də Paşinyana bağlılaşa bilmir. Tarasov da o sırada. Bəs Rusiyadan bu qəbil siyasəti "iniltilər" nə vaxt kəsiləcək? Ümumiyyətlə, kəsiləcəkmi? Rusiya ikitərəfli danışıqlardan niyə məmnun deyil?

Ötən həftə daha bir açıqlama Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarovanadan gəldi: "Azərbaycanla Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə işlərin praktiki mərhələsinin başlanılmasını izləyirik. Bu, regional sabitlik üçün vacibdir". O qeyd edib ki, Rusiya tərəfi delimitasiya prosesi ilə bağlı məsələlərin müstəsna olaraq siyasi və diplomatik üsullarla həllinin tərəfdarıdır: "Belə bir prinsipdən çıxış edirik ki, razılaşmalar davamlı, balanslaşdırılmış, qarşılıqlı məqbul olmalıdır. Bunlar regionda dayanıqlı sülhə nail olmaq üçün əsas hesab edir. Necə ki, Ermənistan Qarabağla bağlı səhv qərar verib, amma təəssüf ki, heç nə dəyişmir".

Paşinyanın Qarabağ "səhvi" - Rusiyadan qərībə səslər...

Moskva erməni baş nazirin Qarabağı Azərbaycan torpağı kimi tanımasını yanlış qərar sayır, birbaşa dialoqdan da məmnun deyil - şərh

Ötən həftə daha bir açıqlama Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarovanadan gəldi: "Azərbaycanla Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə işlərin praktiki mərhələsinin başlanılmasını izləyirik. Bu, regional sabitlik üçün vacibdir".

O qeyd edib ki, Rusiya tərəfi delimitasiya prosesi ilə bağlı məsələlərin müstəsna olaraq siyasi və diplomatik üsullarla həllinin tərəfdarıdır: "Belə bir prinsipdən çıxış edirik ki, razılaşmalar davamlı, balanslaşdırılmış, qarşılıqlı məqbul olmalıdır. Bunlar regionda dayanıqlı sülhə nail olmaq üçün əsas hesab edir. Necə ki, Ermənistan Qarabağla bağlı səhv qərar verib, amma təəssüf ki, heç nə dəyişmir".

Təbii ki, Tarasov "səhv" deyərək Nikol Paşinyanın Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıması haqqında qərarını və bunun əsasında sülh müqaviləsi imzalamaq istəməsinə nəzərdə tutur. Hansı "səhv" ki, Moskva hələ də Paşinyana bağlılaşa bilmir. Tarasov da o sırada. Bəs Rusiyadan bu qəbil siyasəti "iniltilər" nə vaxt kəsiləcək? Ümumiyyətlə, kəsiləcəkmi? Rusiya ikitərəfli danışıqlardan niyə məmnun deyil?

Hələ Vətən müharibəsi dövründə Kreml lideri bildirmişdi ki, hərbi əməliyyatlar Azərbaycan ərazisində gedir və Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tərkib hissəsidir. Ona görə də Tarasov, yaxud Zatulinin nə deməsindən asılı olmayaraq, Qarabağ münafiqəsi keçmişdə qalıb, Xankəndi nəzarətimizdədir, sülhməramlı qüvvələr regiondan gedib, iki dövlətin ali rəhbərləri bütün məsələləri razılaşdırıblar. İndi Tarasovun sancısı nədəndir? Görünür ki, Paşinyanın mövqeyi qane etməyib və konfliktin uzanmasını istəyirdi. Bu fikirləri siyasi ekspert Fuad Əliyev "Yeni Müsavat"a açıqladı. Onun sözlərinə görə, Rusiyadan arabir çat səslər gələ bilər, amma biz rəsmi Moskvanın addımlarına baxmalıyıq: "Rusiyada ermənipərəst dairələr də var, münafiqənin qalmasını arzulayanlar da ola bilər, erməni diasporuna bağlı qruplar mövcuddur, əsas olan isə Putinin yanaşmasıdır. Məncə, Rusiya prezidenti 2020-ci ildən indiyə qədər heç zaman bizi narazı salan bəyanat verməyib. Ola bilsin ki, Rusiyanın regionla bağlı əlavə planları da var imiş. Amma bu gün reallıqlar göz qabağındadır və

ikiterəfli danışıqlar formatı inkişaf etməkdədir. Hər iki tərəf bəyan edib ki, vasitəçiyə ehtiyac duymurlar. Ümumən vasitəçiyə zərurət yaransa, təbii ki, regional baxımdan Rusiya daha uyğundur. Bunun dövlət başçısı İlham Əliyev də açıqlayıb".

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimov məsələyə fərqli yanaşır və ekspertə görə, Azərbaycan 44 günlük müharibə ilə Ermənistanı məğlubiyyətə düşür etdikdən sonra Cənubi Qafqazın geosiyasi mənzərəsində fərqli prioritetlər meydana çıxdı: "Yeni regional reallıqlar fonundakı aspektlər geostrateji tablo ilə bağlıdır. Nəzərdə tutmaq lazımdır ki, Cənubi Qafqaz regionundakı proseslər aktorların qüvvələr nisbəti üzrə bölgüsündə baş verən dəyişikliklərin müşayiəti ilə davam edir. Bunun nəticəsində Türkiyənin regionda genişlənən təmsilçiliyi təhdidlərə qarşı yüksələn profil kimi əhəmiyyət qazanır. Bu mənada Türkiyənin Azərbaycanla strateji müttəfiqliyi dərin geosiyasi əhəmiyyət kəsb edərək global təhdidlərin Cənubi Qafqazdakı təzahürlərinə qarşı müştərk müdafiə imunitetini formalaşdırır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

İranda 9-cu prezidenti qadın olsa... - Zöhrə İlahianın namizədliyi təsdiqlənəcəkmi...

Sədrəddin Soltan: "Tehran hakimiyyəti üçün əsas şərt seçici fəallığıdır"

Iyulun 3-də yerli vaxtla saat 18:00-da İranda prezidentliyə namizədliyə iddiaçıların qeydə alınması prosesi başa çatıb. Məlumatla görə, bu tarixdə 37 iddiaçı qeydə alınıb. Onların arasında İran siyasi elitasının nümayəndələri Mahmud Əhmədiqat, Səid Cəlili və Əli Laricaninin də adları var. Qanunvericiliyə əsasən, iddiaçılar Daxili İşlər Nazirliyi və Nəzarət Şurası tərəfindən araşdırıldıqdan sonra prezidentliyə namizəd olaraq qeydə alınacaq. Seçkiqabağı təşfiqat kampaniyası iyunun 12-də başlayacaq, 27-də bitəcək.

Maraqlıdır ki, İran İslam Respublikasının seçki qərarlarının nümayəndəsi Möhsün İslami açıqlayıb ki, İranda ilk dəfə qadın seçkidə namizəd kimi qeydiyyatdan keçib. O bildirib ki, parlamentin üzvü Zöhrə İlahian ölkədə keçiriləcək prezident seçkisində iştirak etmək üçün sənədləri təqdim edən və namizəd kimi qeydə alınan ilk iranlı qadın olub.

Qeyd edək ki, mayın 31-də üç iranlı qadın şərtlərə cavab vermədiyi üçün qeydiyyatdan alınmayıb.

Orta Doğu Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Sədrəddin Soltan "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, İranda hər zaman qadınlar namizədliyini irəli sürmək istəsə də, buna imkan verilməyib. Politoloq İranda prezidentliyə nami-

zəd olmaq üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulan prosedurlara diqqət çəkdi: "Zöhrə İlahian hələ ki prezidentliyə namizəd deyil, iddiaçıdır. Onun namizədliyi yalnız Ayətullah Seyid Əli Xameneyinin nəzarəti altında olan Nəzarət Şurasının yoxlamasından keçəndən sonra qeydə alınmalıdır. Nəticə iyunun 13-də bəlli olacaq".

S.Soltanın fikrincə, İranda prezident qadın olsa belə, bu heç nəyi dəyişməyəcək: "Zöhrə İlahian seçilsə belə, onun Əhmədiqatdan, Ruhanidən, yaxud da Rəisidən heç bir fərqi olmayacaq. Çünki İranda prezident ali icraedici qurumun rəhbəri olsa da, əsas söz sahibi deyil. İranda hökumət ali icraedici qurumun tərkibi olsa da, əsas qurum deyil. İran konstitusi-

yasına görə, dövlət idarəetmə institutu ali dini rəhbərlikdir. Ölkənin xarici və daxili siyasəti, iqtisadi proqramları və s. Ayətullah Seyid Əli Xameneyinin rəhbərliyi ilə hazırlanır. Təqdim olunan müxtəlif layihələr, qanunlar Xameneyinin təsdiqi ilə icra olunur. İyunun 3-nə olan məlumata görə, 37 iddiaçıdan 15-i qadındır. Yeni prezidentin kim olmasından asılı olmayaraq, onun siyasətə təsir imkanı olmur".

Politoloq seçici fəallığı, qadın iddiaçılara mümkün dəstək ehtimalını belə şərh etdi: "Məhsa Əmininin ölümündən sonra rejim tərəfindən öldürülən insanların valideynləri bildirirlər ki, bu seçkidə iştirak etmək İran hakimiyyətinin cinayətlərinə şərik olmaq mənası daşıyır. Məsələn, İranda Niki Şəkrəm adlı gənc qız aksiyalarda öldürülmüşdü. Onun anası insanları seçkilərə qoşulmamağa çağırıb. Yəni seçkidə iştirak etmək

seçici sayının artması deməkdir. Tehran hakimiyyəti üçün əsas şərt də seçici fəallığıdır. Seçici sayının artmasından hakimiyyət təbliğat vasitəsi kimi istifadə edir. Odur ki, etirazçı kəsim Tehran hakimiyyətinin siyasi kampaniyalarının boykot edilməsinin tərəfdarıdır. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, martın 1-də keçirilən parlament seçkilərini İranın keçmiş prezidentləri Məhəmməd Hatəmi, Mahmud Əhmədiqat boykot etmişdi. Həssən Ruhani isə namizədliyi Dini Ekspertlər Şurası tərəfindən qeydə alınmadığı üçün seçkiləri boykot etdi. Hətta Məhəmməd Hatəmi dedi ki, "etirazçılara dəstək olaraq parlament seçkilərində səs verməyə də getmədim, seçkini boykot etdim". Bu o deməkdir ki, cəmiyyətdə Məhsa Əmininin öldürülməsi ilə bağlı münasibətdə kiminsə seçilməsi məsələsi yoxdur. Əksinə, seçkiyə getməmək, rejimin bu siyasi kampaniyasını iflasa uğratmaq məsələsi var.

Məsələn, Tehran hakimiyyəti parlament seçkisində xeyli insanın iştirakını gözləyirdi. Özlərinin hesablamalarına görə, seçicilərin 50 faizinin iştirakı gözlənilirdi. Amma nəticədə 30-40 faiz arası seçici gəldi. Onların kim olduğu da bəlli idi - SEPAH, BƏSİC, hakimiyyəti təmsil edən nümayəndələr və başqaları. Onların sayı təxminən 20 milyondur. İkinci turda keçirilən seçkidə isə cəmi 9 faiz iştiraklılıq qeydə

Baş nazir Əli Əsədov Minskə işgüzar səfərə gedib

İyunun 3-də Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov Belarus Respublikasının Baş naziri Roman Qolovçenkonun dəvəti ilə Minsk şəhərinə işgüzar səfərə gedib.

APA xəbər verir ki, Minsk milli aeroportunda Əli Əsədovu Belarus Respublikası Baş nazirinin müavini İqor Petrişenko və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri səfər zamanı qonaq qismində Avrasiya Hökumətlərarası Şurasının iclasında və "Avrasiya İqtisadi İttifaqının ərzaq təhlükəsizliyi" plenar sessiyasında iştirak edəcək.

AEBA baş direktoru: "İranla müharibə variantını dəstəkləməyəcəm"

"İranla müharibə yeganə variant olsa belə, mən bunu dəstəkləməyəcəyəm. Prezident seçkisindən sonra bu ölkə ilə nüvə proqramına dair danışıqları davam etdirmək istərdik".

APA-nın "Der Standart" nəşrinə istinadən xəbərinə görə, bunu Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin baş direktoru Rafael Qrossi deyib.

O bildirib ki, indiki şəraitdə rəsmi Tehran zənginləşdirilmiş uranın istehsalına texniki cəhətdən hazırdır.

"Mən ümid edirəm ki, İranın yüksək vəzifəli şəxslərinin ölümü ilə əlaqədar matəm tədbirlərindən sonra bu məsələyə aydınlıq gələcək. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, biz bu problemin danışıqlar yolu ilə həllini istəyirik. Yeganə variant müharibə olsa belə, mən bunu dəstəkləməyəcəyəm. Amma bildirirəm ki, vəziyyət getdikcə məcrasından çıxıb bilər" - R. Qrossi belə deyib.

alındı. Bu, İran hakimiyyətinin siyasi kampaniyasının boykotu deməkdir. Həssən edirəm ki, cəmiyyət, fəal siyasi qüvvələr, eləcə də etirazçılar iyunun 28-də nəzərdə tutulan prezident seçkisini də boykot edəçəklər. Cəmiyyət bilir ki, rejim öz adamını seçəcək. Bu halda da seçki formal xarakter daşıyır".

Qeyd edək ki, İranda prezident seçkisində iştirak edəcək namizədlərin adları iyunun 12-də açıqlanacaq.

Seçkilər iyunun 28-nə nəzərdə tutulub. Namizədlərdən heç biri lazımi miqdarda səs yığa bilməyə, ən çox səs toplayan iki namizədin iştirakı ilə iyulun 5-də seçkilərin ikinci turu keçiriləcək. İran qanunvericiliyinə əsasən, prezident birbaşa ümumi səsvermə yolu ilə dörd il müddətinə seçilir. Eyni şəxs ardıcıl iki müddətdən çox dövlət başçısı seçilə bilməz.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

OPEC+ razılaşmasının iş-tirakçıları iyunun 2-də onlayn formatda keçirilən iclasda neft hasilatının azaldılması ilə bağlı sazişin müddətinin 2025-ci ilin sonuna qədər uzadılması barədə qərar qəbul edib. Bir sıra ölkələrdə könüllü ixtisaratlar istisna olmaqla, hasilatın azaldılmasına dair müqavilə əvvəllər 2024-cü ilin sonuna qədər hesablanmışdı.

Ümumi saziş əsasında azaldılmadan əlavə, Səudiyyə Ərəbistanı, Rusiya və digər ölkələr könüllü olaraq gündəlik hasilatı 2.2 milyon barel də azaldıblar.

İyun görüşü ərəfəsində bir sıra ölkələr hasilatın azaldılması müddətinin uzadılmasına qarşı olduqlarını açıqlayıblar. May ayının ortalarında İraqın neft naziri Hayyan Abdel Ghanı mətbuata açıqlama verərək görüşdə müddətin uzadılmasına qarşı çıxacaqlarını bəyan etmişdi. Onun sözlərinə görə, ölkəsi artıq neft hasilatını kifayət qədər azaldıb: "Biz növbəti OPEC+ görüşündə hasilatın azaldılması müddətinin uzadılması ilə razılaşmayacağıq".

Bir neçə ay əvvəl isə Anqola hasilatı azaltmaqdan imtina edərək, razılaşmadan çıxıb. Bundan əlavə, Qazaxıstan və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin də müddətin uzadılmasına qarşı çıxdığı bildirilir. Görüş ərəfəsində "Bloomberg" agentliyi razılaşmanın aparıcı ölkələri olan Səudiyyə Ərəbistanı və Rusiyanın digər iştirak-

sentyabr ayına qədər tədricən artacaq.

Hasilatı əlavə olaraq azaldan ölkələr bu qərarlarını 2025-ci ilədək uzadıblar. Razılaşmaya əsasən Rusiyanın 2025-ci ildə hasilatı Səudiyyə

nuna qədər uzadılıb, lakin bu dövrdə hasilat tədricən artırıla- caq. Bu prosesdə iştirak edən 8 ölkə 2024-cü ilin sentyabr ayının sonuna qədər mövcud məhdudiyyətləri qoruyacaq, lakin bu ilin oktyabr ayından eti-

lib. OPEC+ ölkələrinin bütün nazirlərinin görüşü dekabrın 1-nə planlaşdırılır.

Qeyd etdiyimiz kimi, iyun iclası ərəfəsində OPEC+ razılaşması daxilində ciddi narahatlıqlar vardı. Xüsusilə 2024-cü ilin

xam neft hasilatı kvotası də-
yisməz qalır".

Onu da bildirək ki, Azərbaycan da hasilatın səviyyəsi demək olar ki, bütün iştirak müddətində kvotadan aşağı olub. Aprel ayında ölkədə gün-

yeni ACE platformasından hasilata başlanması ilə bu prosesin bir qədər ləngiyəcəyi gözlənilir.

Ötən il Azərbaycanda neft hasilatı 30,5 milyon ton proqnoza qarşı 30,2 milyon ton təşkil edib. Azərbaycan hökuməti 2024-cü ildə ölkədə neft hasilatını 29 milyon 492,3 min ton səviyyəsində proqnozlaşdırır.

Hazırda dünya bazasında Brent etalon markalı neftin qiyməti 81 dollar təşkil edir. Bir çox analitik mərkəzlərə görə, OPEC+ alyansının hasilatı

OPEC+ hasilatı azaltmaq müddətini uzatdı - bəs qiymət?

"Bloomberg" analitikləri bazarda qiymətlərin qoruna bilməyəcəyi təhlükəsini yüksək qiymətləndirir

Ərəbistanının istehsalından geri qalacaq.

Bundan əlavə, qərara alınıb ki, alyans ölkələrinin istehsal səviyyəsini əvvəlki kimi altı (Energy Intelligence, IHS, Rystad Energy, Wood Mackenzie, Argus, EIA) deyil, yeddi ikinci dərəcəli məlumat mənbəyi müəyyən etsin. Aprel ayında OPEC+ görüşündə deyil, həm də OPEC+ üzvü olmayan OPEC+ ölkələrinin hasilatını dərc etməyə başlayıb.

barən, 2025-ci il sentyabrın sonunadək sutkada 2,2 milyon barel məhdudiyyətini "geri qaytarmaq" üçün hasilatı artırmağa başlayacaqlar.

Rusiya məhdudiyyətləri sutkada 500 min barel, Səudiyyə Ərəbistanı isə 1 milyon barel qədər "geri çəkəcək". Bu, çox güman ki, Rusiya istehsalının krallıqdakı istehsalatı daha yavaş artacağı ilə bağlıdır.

Açıqlanan cədvələ əsasən, Rusiya bütün məhdudiyyətləri

birinci rübündə hasilat kvotasını aşan İraq və Qazaxıstanla ciddi müzakirələrin aparıldığı bildirildi. OPEC+ aparıcı ölkələri hər iki üzvün artırdıqları həcmli kompensasiya etməsinə tələb edirdilər. Uzun müzakirələrdən sonra mayın sonlarına yaxın elan olundu ki, İraq və Qazaxıstanın təmsil olunduğu "pozucular" ilin sonuna qədər birinci rübdeki artımı kompensasiya etmək üçün növbəti rübün hasilatı ikisi birlikdə 1 milyon barel azaldacaqlar. İraqın birinci rübün sonunda artıq hasilatı sutkada 602 min barel, Qazaxıstanda isə 389 min barel təşkil edib. OPEC-in məlumatlarına əsasən, İraq aprelin 18-dən artıq 184 min barel, Qazaxıstanda isə 92 min barel çox hasilatı edib. May ayı üçün məlumatlar hələ təqdim edilməyib.

Rusiya da aprelin 18-dən hasilatı azaldıb, lakin yanvar-mart aylarında kvotanı bir qədər üstələyib. Bəzi hesablamalara görə, söhbət gündəlik 100-200 min bareldən gedir.

Bu ilin aprelində OPEC-in məlumatına görə, ixtisarlarda iştirak edən OPEC+ ölkələri sutkada 35,6 milyon barel hasil etməli olduğu halda, 35,8 milyon barel hasil edib. Bütün məhdudiyyətlər nəzərə alınmaqla, 2025-ci ilin yanvarından OPEC+ hasilatı sutkada 36,4 milyon barel, 2025-ci ilin oktyabr ayından isə 38,1 milyon barelə çatı bilər.

OPEC+ razılaşmasının iştirakçısı olan Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov nazirlərin onlayn formatda keçirilən 37-ci iclasında iştirak edib. Nazirlikdən "Yeni Müsavat"a verilən məlumata görə, mövcud "Əməkdaşlıq Bəyannaməsi"nin müddətinin 1 yanvar 2025-ci ildən 31 dekabr 2025-ci ilədək uzadılması ilə bağlı qəbul edilmiş qərarı Azərbaycan da dəstəkləyib.

"Yeni qərar "OPEC plus" ölkələrində mövcud xam neft istehsal səviyyəsinin gələn il sabit saxlanılmasını, üç müstəqil mənbə tərəfindən istehsal göstəricilərinin qiymətləndirilməsinin 2025-ci ilin noyabrın sonuna qədər uzadılmasını və bu nəticələr əsasında 2026-cı il üçün yeni baza səviyyəsinin müəyyənləşdirilməsini nəzərdə tutur. Yeni qərara uyğun olaraq gələn il Azərbaycanın 551 min barel həcmində gündəlik

dəlik neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 596 min barel olub. Bunun 476 min barelini xam neft, 120 min barelini kondensat təşkil edib. OPEC+ razılaş-

azaltmaqla qiymətləri 80 dollar həddində saxlamaq cəhdi Çin-də tələbatın azalması fonunda nəticəsiz qala bilər. Belə ki, aprel ayında Çin gündəlik neft id-

AZAL istiqamətlərin sayını və onlayn satış payını artırıb

Azərbaycanın milli aviadaşıyıcısı 2024-cü ilin yanvar-aprel aylarında istiqamətlərin sayını 52-yə çatdırıb ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 11 istiqamət daha çoxdur.

Bunu "APA-Economics"ə müsahibəsində "Azərbaycan Hava Yolları" QSC-nin prezidenti Samir Rzayev deyib.

Onun sözlərinə görə, 2024-cü ilin ilk dörd ayı ərzində "Azərbaycan Hava Yolları" aviakəməti 4,843 reys həyata keçirib ki, bu da keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 43% daha çoxdur. Aviakəmətin beynəlxalq marşrutları üzrə xüsusilə yüksək artım müşahidə olunur. Bu ilin yanvar-aprel aylarında uçuşların sayı 2023-cü ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 44% artıb.

Samir Rzayev qeyd edib ki, bu ilin ilk dörd ayı ərzində yüklənmə faktoru (sərnişin oturacaqlarının tutulma faizi) yüksək səviyyədə müəyyənləşərək 79% təşkil edib. Ötən ilin eyni dövründə bu göstərici 73% idi. Aviaşirkətlərə olan tələbat artımından xəbər verən bu rəqəmlər həm də aviakəmətin resurslardan səmərəli istifadə etdiyini göstərir.

Onun sözlərinə görə, 2023-cü ilin sonunda AZAL aviakəmətinin onlayn satış payı 21%-dən 27,55%-ə artıb. Onlayn satışların payı 2024-cü ilin yanvar-aprel aylarında da artırmağa davam edib. 2023 və 2024-cü ilin ilk dörd aylarını müqayisə etsək, onlayn satışların payı müvafiq olaraq 25% və 31% təşkil edib. O bildirib ki, hazırda Naxçıvan üzrə onlayn satışların payı 50%-i ötür. Bu artım aviakəmətin rəqəmsallaşmasını və onlayn biletlərinin sərnişinlərə gətirdiyi rahatlığı, həmçinin biletlərə daha asan və sürətli çıxışın təmin edilməsini nümayiş etdirir.

masının yalnız neft hasilatını əhatə etdiyini nəzərə alsaq, Azərbaycanda hasilatın kvotadan 76 min barel aşağı olduğunu görürük. Bu, ölkənin əsas hasilat mənbəyi olan "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağında hasilatın təbii azalması prosesi ilə bağlıdır. Son 3 ildə yataqda hasilatın azalma sürəti planlaşdırılardan daha kəskin olub. Lakin bu il yataqda quraşdırılan

xalını 1 milyon barelə yaxın azaldıb. Eyni zamanda ölkədə neft emalı səviyyəsində də illik 4 faizə qədər azalma qeydə alınıb. Bu amili nəzərə alan Bloomberg analitikləri OPEC+ alyansının hasilatı azaltmaq qərarının bazarda qiymətləri qoruya bilməyəcəyi təhlükəsini yüksək qiymətləndirirlər.

□ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

çılarla aktiv danışıqlar apardığına dair məlumat yaymışdı. İclas zamanı müddətin uzadılması qərarının qəbul olunması göstərir ki, onların danışıqları fayda verib. Doğrudur, onlar BƏƏ-nin hasilat kvotasını artırmağa razılıq verməli olublar, amma ümumi qərarın əldə edilməsi alyansın bundan sonrakı fəaliyyətinin davam edib-etməyəcəyi baxımından çox mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək.

Bazar günü əldə olunan razılaşmaya əsasən gələn il üçün ölkələrin ümumi kvotası artırılıb. 2025-ci ildə OPEC+ ölkələri tərəfindən hasilatın ümumi səviyyəsi (səkkiz ölkə tərəfindən mümkün əlavə məhdudiyyətlər olmadan: Əlcəzair, Küveyt, İraq, Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ, Rusiya, Qazaxıstan, Oman) sutkada 40,46 milyon barelə müqayisədə gündəlik 39,725 milyon barel olmalıdır. Bu azalma Anqolanın razılaşmadan çıxması hesabına baş verir. 2025-ci ilin yanvar ayından bu kvota BƏƏ hesabına 300 min barel artaraq 39,725 milyon barel təşkil edəcək. BƏƏ-nin hasilat kvotası sutkada 3,219-dan 3,519 milyon barel qaldırılıb, lakin o, 2025-ci ilin yanvarından

Eyni zamanda IHS, "Wood Mackenzie" və "Rystad Energy"-nin məlumatları əsasında 2025 və 2026-cı illərdə istehsalın baza səviyyəsi müəyyən edilir.

Maraqlıdır ki, OPEC-in press-relizinə görə, Rusiya baza hasilat səviyyəsini yeniləmək üçün bu mənbələrlə işləyir. Bir il əvvəl o, baza hasilat səviyyəsini demək olar ki, 100 min barel artıra bilib.

Qeyd edək ki, hazırda ölkələr tərəfindən iki "könüllü" məhdudiyyət var. Hasilat kvotalarından əlavə sutkada 1,7 milyon barel ilk əlavə azaldılma 2023-cü ilin mayından 2024-cü ilin sonuna qədər qüvvədədir. İkinci könüllü azaldılma kvotası 2,2 milyon bareldir və onunla bağlı qərar 2023-cü ilin noyabrından 2024-cü ilin birinci rübü dövrü üçün qəbul edilib, sonra 2024-cü ilin ikinci rübünə qədər uzadılıb.

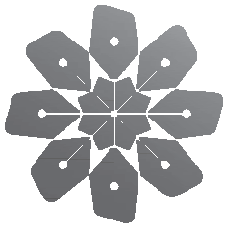
Bazar "könüllülərin" məhdudiyyətlərini ilin ikinci yarısına qədər gündə 2,2 milyon barel artıracağını gözləyirdi. Lakin 1,7 milyon barel azaldılma həddi 2025-ci ilə qədər uzadılıb. Gündəlik 2,2 milyon barrel məhdudiyyəti isə rəsmi olaraq 2025-ci ilin sentyabr ayının so-

nəzərə alaraq 2024-cü ilin oktyabr ayına qədər sutkada 8,98 milyon barel neft hasilatı, 2025-ci ilin yanvarından hasilatı sutkada 9,1 milyon barel, Səudiyyə Ərəbistanı isə 9,3 milyon barel qədər artırır.

2025-ci ilin aprelindən Rusiya sutkada 9,25 milyon barel, Səudiyyə Ərəbistanı 9,56 milyon barel, 2025-ci ilin iyul ayından Rusiya sutkada 9,37 milyon barel, Səudiyyə Ərəbistanı 9,8 milyon barel neft hasilatı edə bilər. 2025-ci ilin oktyabr ayından Rusiya sutkada 9,45 milyon barel, Səudiyyə Ərəbistanı isə 9,98 milyon barel hasil etməyi planlaşdırır.

Səudiyyə Ərəbistanının energetika naziri Şahzadə Əbdüləziz bin Salman qərarı açıqlayarkən mətbuata deyib ki, iqtisadi qeyri-müəyyənlik qaldığı üçün OPEC+ ehtiyatlı davranmaq qərarına gəlib. Onun sözlərinə görə, alyans vahid şəkildə fəaliyyət göstərir.

İyunun 2-də əldə olunan razılığa əsasən OPEC+ Nazirlərin Monitorinq Komitəsi (MMMK) hələ də bazar vəziyyətini qiymətləndirmək üçün iki aydan bir toplaşacaq - növbəti iclas avqustun 1-nə təyin edilib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

Gürcüstanda vətəndaş cəmiyyətinin etiraz aksiyaları səngiyir. Parlamentdə “xarici agentlər haqda” qanun qəbul edildikdən sonra etirazlar davam etsə də, hazırda proseslər közərir. İndi aktual məsələ Birləşmiş Ştatların Gürcüstan rəhbərliyinə sanksiyalar tətbiq edəcəyi gözləntisidir.

Bu açıqlama Vaşinqton-dan gələn kimi gürcü baş nazir İrakli Kobaxidze bəyan etdi ki, ABŞ-la münasibətləri yenidən nəzərdən keçirmək lazımdır və müsbət irəliləyiş əldə olunmasına ehtiyac var. Avropa İttifaqı da rəsmi Tiflisi xəbərdar edir ki, qanun demokratik inkişafı və Avroatlantik məkana integrasiyanı ləngidə bilər. Hətta NATO Baş katibi Yens Stoltenberq analoji bəyanatla çıxış etdi. Lakin görünən budur ki, hakimiyyət vətəndaş cəmiyyətinə axan milyonların qarşısını almaq, maliyyə kanallarını bağlamaq qərarında ısrarlıdır. Çünki Gürcüstanda QHT-lər müxalifətdən daha güclü təsir bağışlayır.

Son mitinqlər də sivil toplumun iradəsini nümayiş etdirdi. Gürcü hökuməti də bundan nəticə çıxarıb bu qənaətə gəldi ki, QHT-lər müxalifəti əvəzləyir və ölkədə siyasi hakimiyyət dəyişikliyinə nail ola bilərlər. Baş nazir Kobaxidze də iyunun 1-də bildirdi ki, bu proseslərdə üç dəfə inqilaba cəhd olunub. O baxımdan hakimiyyət vətəndaş cəmiyyətinin imkanlarını məhdudlaşdırmaq istiqamətində sərt tədbirləri davam etdirəcək və qə-

bul edilən yeni qanuna istinadla müxtəlif addımlar atacaq. Bu, həm də Gürcüstanda Qərbin təsirlərini minimuma endirəcək.

Beləliklə, demək mümkündür ki, vətəndaş cəmiyyəti Gürcüstanda zəiflədəcək, amma ölkənin Avrointegrasiya kursunun önünü tamamilə bağlaya bilməyəcək. Nəzərə almaq lazımdır ki, Gürcüstan Avropa İttifaqı üzvü olmağa namizədlik statusu alıb. Yeri gəlmişkən, Gürcüstan parlamenti prezident Salome Zurbəşvilinin “xarici agent” adlandırılan qanuna qoyduğu vetosunu ləğv etməsi parlament binası qarşısında toplaşan nümayişçilərin qəzəbinə səbəb olub. Hakim “Gürcü Arzusu” partiyası gözlənilirdi ki, mayın 28-də vetonun ləğv edilməsinə nail olub. Hakim partiya Demokratik Gürcüstan Partiyası ilə ittifaqa girərək, palatadakı 150 yerdən 84-nə malikdir. Zurbəşvilinin vetosunu ləğv etmək üçün isə 76 səs çoxluğu tələb olunurdu. Qanun indi yenidən imzalanmaq üçün prezident Zurbəşviliyə qayıdır. Əgər o, bundan imtina edərsə, parlamentin spikeri, hakim “Gürcü ar-

Mülki cəmiyyət, hüquq

YENİ ÜSAVAT
N 96 (8469) 4 iyun 2024

ABŞ-ın vətəndaş cəmiyyətinə ayırdığı milyonlar - Tiflisdə batdımlı...

Gürcüstanda Qərbin təsirlərinin azaldılmasına hesablanmış qanunun qəbuluna etirazlar səngiyir, QHT-ləri ağır dövr, iqtidarı sanksiya gözləyir

zusu” Partiyasının üzvü Şalva Papuaşvili qanunu imzalayıb dərc edə bilər.

Qanun maliyyəsinin 20 faizindən çoxunu xarici mənbələrdən alan vətəndaş cəmiyyəti və media təşkilatlarından hələ müəyyən edilməmiş cinayət əməllərinə görə sanksiyaları əhatə edə biləcək nəzarətə tabe olmağı tələb edəcək. Mayın 27-də Avropa İttifaqına üzv olan yeddi ölkənin - Çexiya, Estoniya, Latviya, Litva, Fransa, Hollandiya və Polşanın parlament spikerləri birgə bəyanat yayaraq Gürcüstan deputat-

larını qanunu ləğv etməyə çağırıblar. Al-nin xarici siyasət komissarı Cozef Borrel bildirib ki, blok Gürcüstanın qanunu qəbul etdiyi halda buna cavab variantlarını nəzərdən keçirməyə başlayıb. O, qərarın bu ay veriləcəyini bildirib. Biz Gürcüstan liderlərini Gürcüstanı düzgün istiqamətdə irəliləmək üçün lazımi addımları atmağa çağırıq”, - ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken deyib. 2023-cü ildə ABŞ Gürcüstanda vətəndaş cəmiyyətinin inkişafına 88 milyon, 2025-ci il üçün isə 80 milyon dollar vəsait ayırıb

ki, bunun da bir qismi Rusiyanın Gürcüstanda təsirinin qarşısının alınması, Avropa İttifaqına və NATO-ya integrasiyanın təşviq edilməsi üçün təyin edilib.

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə hesab edir ki, Gürcüstan hakimiyyəti Qərblə uzaqlaşmış, ərazi bütövlüyünü təmin etməyi planlaşdırır. Onun fikrincə, Gürcüstanda hakim “Gürcü arzusu” partiyasının Qərblə siyasi əlaqələrinə zərbə vuran xarici agentlər haqqında qanunu qəbul etməsi öz xarici siyasətinin də kardinal dəyişikliklərin baş-

lanğıcıdır: “Hakim partiya Qərblə məsafəli siyasət apararaq öz müstəqil siyasət kursunu həyata keçirməyə çalışır. Məhz hakim “Gürcü arzusu” partiyası bununla regional ölkələrlə siyasi münasibətləri inkişaf etdirmək, xüsusilə Rusiya əleyhinə platformalarda yer almayaraq, Kremlə siyasi dialoq apararaq ərazi bütövlüyünü təmin etməyi planlaşdırır. 2030-cu ilə qədər Abxaziya və Cənubi Osetiyanın Tiflisə tabe edilməsinin gündəmə daşınması bundan xəbər verir. Təbii ki, Qərblə əlaqələri gərginləşməsi fonunda Rusiya ilə əlaqələri inkişaf etdirmək Tiflis üçün mənfəətli nəticələrə olacaq. Ümumiyyətlə, Tiflisin arzuladığı Moskvanın Abxaziya və Cənubi Osetiyanı Gürcüstanla güzəştə getməsi mümkün deyil”. **Ekspertin sözlərinə görə, Azərbaycan müharibə ilə əraziləri azad etdi:** “Azərbaycanın Türkiyə kimi müttəfiqi yanındadır. Amma Gürcüstanın ərazi bütövlüyünü pozan Rusiyadır. Həmçinin rəsmi Tiflisin müttəfiqləri problem siyasəti aparır. Baş verən proseslər fonunda Gürcüstan hakimiyyətinin ərazi bütövlüyü siyasətinin uğurlu olacağı sual doğurur”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

SSRİ haqda şok iddia - Azərbaycan adından ittifaq müqaviləsini imzalayan kimdir?

Teleqarıcı Andrey Karaulov iddia edib ki, SSRİ-nin yaradılması haqda ittifaq müqaviləsi əslində yoxdur, onun orijinalını görənlər olmayıb; azərbaycanlı tarixçi professor aydınlıq gətirdi

Ukraynalı tanınmış jurnalist Dmitri Qordonun son müsahibələrindən biri rusiyalı həmkarı, teleqarıcı Andrey Karaulov olub. Müsahibə zamanı Karaulov SSRİ ilə bağlı şok iddia səsləndirib. O deyib ki, SSRİ-nin yaradılması haqda ittifaq müqaviləsi əslində yoxdur, belə bir sənəd olmayıb, onun orijinalını görənlər yoxdur.

Yeni belə çıxır, Sovet İttifaqı tam qanunsuz əsasda yaradılıb, “kupçası” olmayıb, SSRİ vətəndaşları da qanunsuz dövlətdə yaşayıblar? Bəs “SSRİ 1922-ci ilin 22 dekabrında qurulub” fikri haradan yaranıb? Niyə məhz bu tarix göstərilir? Azərbaycan SSR adına müqaviləni kim imzalayıb - əgər belə bir müqavilə varsa. Onu kim imzalaya bilərdi? Nəriman Nərimanov,

yoxsa qeyrisi?

Deputat, professor Musa Qasımlının “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, SSRİ-nin yaradılması məlumdur: “1922-ci il, dekabrın 30-da yaradılıb və həmişə də bu dövlətlərin ittifaq müqaviləsi ilə yaradıldığı deyilib.

SSRİ yaradılanda Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanın daxil olduğu Zaqafqaziya Sovet-Federativ Sosialist Respublikası, o cümlədən Rusiya, Belarus və Ukrayna var idi. Onlar SSRİ ittifaqını yaratdılar. Və SSRİ adından beynəlxalq aləmdə çıxış et-

məkdən ötrü qərar qəbul edildi. Formal olaraq o müqavilənin imzalanması və yaradılması tarixi var, bu da 1922-ci il 30 dekabrda olub. Əslində SSRİ könüllü deyil, mərkəzin hökmü ilə yaradılmışdı. Çünki buna qədər müttəfiq adlandırılan respublikalar bolşevik

Rusiyası tərəfindən işğal edilib sovetləşdirilmişdi. Respublikalar müttəfiq adlandırılmasalar da, onların heç bir hüququ yox idi. Hər şeyi mərkəz həll edirdi. Təbii ki, SSRİ süni şəkildə yaradılmışdı və ittifaq müqaviləsinin fəaliyyətinə də 1991-ci ilin dekabrında son qoyuldu. Mixail Qorbaçov Yeni İttifaq Müqaviləsi imzalanması təşəbbüsü ilə çıxış etdi və layihə respublikalara təqdim də edildi, lakin bu proses baş tutmadı. Olmayan bir ittifaq müqaviləsinin mövcudluğuna necə son qoymaq olardı?!”

M.Qasımlının sözlərinə görə, o vaxt SSRİ tərkibinə Zaqafqaziya Federativ-Sosialist Respublikası daxil idi, ZFSSR tərkibində üç Cənubi Qafqaz ölkəsi idi: “Və onlar SSRİ-nin tərkibinə ayrılıqda daxil olmadılar, onlar ZFSSR kimi daxil oldular, onun da ittifaq şurasının sədri Nəriman Nərimanov idi. Yalnız 1936-cı ildə SSRİ Konstitusiyası qəbul ediləndə ZFSSR ləğv edildi, Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstan ayrılıqda SSRİ-nin müttəfiq respublikalarından biri oldu”.

Qeyd edək ki, SSRİ-nin ərazisinin əsas hissəsini Rusiya SFSR təşkil edib. SSRİ-nin təşəkkül mərhələsində onun hüdudları daxilində 4 dövlət qurumu mövcud olub. Bunlar Rusiya SFSR, Belarus SSR, Ukrayna SSR və Azərbaycan SSR, Gürcüstan SSR, Ermənistan SSR-nin təmərküzləşdiyi Zaqafqaziya SFSR-dir. 1936-cı ilədək SSRİ-nin tərkibini Özbəkistan SSR, Türkmənistan SSR, Tacikistan SSR, Qırğızistan SSR və Qazaxıstan SSR təşkil edib. Həmçinin 1936-cı il islahatlarının nəticəsi olaraq Zaqafqaziya SFSR parçalanıb, beləliklə, SSRİ formal olaraq 11 dövlətdən ibarət ittifaqa çevrilib. İkinci Dünya müharibəsindən qalib çıxmış SSRİ tərkibinə Litva SSR-i, Moldova SSR-i, Estoniya SSR-i və Latviya SSR-i də qatıldı. SSRİ öz sərhədlərini Avropaya tərəf genişləndirdi. Həmçinin Almanıyanın bir hissəsi də (keçmiş Königsberg əyaləti) ona nəsisb oldu...

1991-ci ilin dekabrında SSRİ rəsmən dağılıb.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

“Ermənistanın şimal rayonlarında bugünlərdə olan daşqın zamanı ABŞ bioloji laboratoriyaları su altında qalıb. Erməni virusoloqlarının fikrincə, bununla əlaqədar ölkədə naməlum xəstəliklərin epidemiyası gözlənilir”.

Bu sözləri mayın 31-də Ermənistanın keçmiş müdafiə naziri Arşak Karapetyan “Lazerev klubu”nun Moskva iclasında çıxışı zamanı söyləyib.

Ermənistandakı ABŞ biolaboratoriyalarında konkret nə saxlandığı, bu obyektlərin gerçək hədəfinin nə olduğu hələ də müəmma olaraq qalır. Bəzi idialara görə, hədəf həm də nəzəri düşməne, o cümlədən Rusiyaya qarşı bioloji silah hazırlamaqdır. Bildirilir ki, həmin laboratoriyalarda əsasən brusellyoz, Sibir xorasının bioloji silah kimi isti-

Qeyd edək ki, ABŞ dünyanın 25 ölkəsində: Yaxın Şərqdə, Afrikada, Cənub-Şərqi Asiyada və keçmiş Sovet İttifaqında bioloji laboratoriyalar yaradıb. Təkcə Ukraynada ondan çox bioloji laboratoriya var: Odessa, Vinitsa, Ujqorod, Lvov (üç), Xarkov, Kiyev (həmçinin üç), Xerson, Ternopolda.

Amerikalı alimlərin özləri bildirirlər ki, Pentaqonun bioloji laboratoriyalarında bioloji silahlar hazırlanır. Bioloji terrorizmə qarşı qanunun (1989-cu il Bioloji Silahlara Qarşı Terrorizm Aktı, BWA-TA) müəllifi, İllinoys Universi-

ABŞ-ın “ölüm fabrikləri” öz işində - bölgədə xəstəlik təhlükəsi varmı...

tana hücum edib. Pentaqonun istinad laboratoriyalarından birinin yerləşdiyi Xarkovda 2016-cı ilin yanvarında 20 Ukrayna əsgəri donuz qripindən ölüb, daha 200-ü xəstəxanaya yerləşdirilib. Həmin ilin mart ayına qədər Ukraynada donuz qripindən 364 nəfər ölüb... 2017-ci ildə Uk-

İlham İsmayıl: “Postsovet məkanı üçün Amerikanın belə bir siyasəti var və...”

fadəsinin eksperimentləri keçirilir.

Bu da maraqlıdır ki, laboratoriyalar ABŞ Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən yox, Pentaqon (Müdafiə Nazirliyi) tərəfindən maliyyələşdirilir. Rəsmi Moskva zaman-zaman bu obyektlərlə bağlı etirazını bildirir, deyə deyib. Əksinə, bu ilin yanvarında Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın Pentaqonla imzaladığı müqaviləyə əsasən, daha bir laboratoriyanın Gümrüdə, Rusiyanın 102-ci hərbi bazası yaxınlığında qurulması nəzərdə tutulub.

Bəs bu obyektlərin sel suları altında qalması Azərbaycan daxil, qonşu ölkələrə hər hansı təhlükə vəd edirmi? Karapetyanın iddiası doğrudur, Azərbaycan da naməlum xəstəlik təhlükəsi varmı?

tinin (ABŞ) beynəlxalq hüquq professoru Frensis Boyl bildirib ki, 400 laboratoriyada 13 minə yaxın alim çalışır. ABŞ və xaricdə yeni döyüş mikrobları - vaksinlərə davamlı, öldürücü mikroblar yaratmaqla məşğuldur. Amerikanın bioloji hərbi laboratoriyaları yerləşdikləri ölkələr üçün birbaşa təhlükədir. Beləliklə, 2013-cü ildə DTRA-nın - Gürcüstandakı Luqar Mərkəzinin ön sıralarında qarayara peyvəndinin sınaqları başlayıb. Elə həmin il Gürcüstanda bu infeksiyanın epidemiyası baş verib. O vaxtdan bəri ölkədə qarayara xəstəliyinə yoluxma halları dayanmır. 2014-cü ildə Luqar Mərkəzində xüsusi həşərat yetişdirmə müəssisəsi tikilib və Sandfly layihəsinə start verilib. 2015-ci ildə qum milçəkləri Tiflis və qonşu Dağıs-

raynada qızılca epidemiyası baş verib. 2019-cu ildə “simptomlara görə vəbaya bənzəyən” xəstəliyin epidemiyası qeydə alınıb. Rusiya sərhəddə nəzarəti kəskin şəkildə gücləndirib. Ukraynada Amerika bioloji laboratoriyaları yaranan kimi Afrika donuz taunu (ASF) epidemiyası müntəzəm xarakter alıb. Özbəkistan ərazisində ilk Amerika istinad laboratoriyası 2007-ci ildə Daşkənddə yaranıb. Hazırda DTRA-nın Özbəkistanda ondan çox belə laboratoriyası var. 2019-cu ildə Özbəkistanda səbəbi bilinməyən qızılca (Səmərqənd vilayətində 500 nəfər) və suçiçəyi xəstəlikləri qeydə alınıb. Rusiyanın baş sanitar həkimi Anna Popova ABŞ hərbi laboratoriyalarının açıldığı yerlərdə əvvəllər məlum olmayan infeksiyaların yayılmasına diqqət çə-

kib. O, xəritələri göstərərək vurğulayıb: “Birinci xəritə bütün dünyada DTRA laboratoriyalarının yeridir. İkinci xəritə yeni epidemioloji təhlükələrin yaranma zonalarıdır. Kartlar uyğunlaşır. Bu müşahidə 2019-cu ildə aparılıb...”

Mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert İlham İsmayıl da qeyd edir ki, Amerikanın nəinki Ermənistanda, keçmiş postsovet məkanında bir sıra yerlərdə bioloji laboratoriyaları var: “Bu laboratoriyalar vaksinlərin hazırlanması ilə də məşğuldur. Tam açıqlanmır ki, o laboratoriyalar nə işlə məşğuldur, hədəfləri nədən ibarətdir. Baxmayaraq ki Rusiyanın müttəfiqidir, ABŞ üçün Ermənistanda belə bir şərait yaradılıb. Amma Ermə-

nistanda sonuncu yağıntılar zamanı elə də ciddi zərbə dəyməyib. Bu məsələni Karapetyanın qaldırması da aydındır. Karapetyan Moskvada oturub hökumət uğrunda mübarizə aparır. Rusiyanın maraqlarına uyğun olaraq da Amerikanın əleyhinə Ermənistan çərçivəsində bəyanatlar verir. Bioloji məhsulların Azərbaycana da zərəri dəyə bilərmi? Bizim ölkəyə ziyanı dəyə bilməz. Ona görə ki, bu virusları yaymaq üçün xüsusi bu işlə məşğul olmaq lazımdır. Necə ki, nüvə başlıqları, bunun da külək şəklində, tutaq ki, Çernobldakı kimi yaymaq xüsusiyyəti yoxdur. Bu, sadəcə Karapetyan tərəfindən təntənəli şəkildə deyilmiş sözdür. Həm də Ermənistanda hazırda hakimiyyət uğrunda mübarizə gedir. Bir o qə-

dər aktivlik də yoxdur. Xüsusilə də Ukraynadakı bioloji laboratoriyaların Rusiya tərəfindən hədəf götürüldəndən sonra burada ciddi fəaliyyəti yoxdur. Amma Amerikanın əsas məqsədi bioloji silah hazırlamaqdan daha çox, Ermənistanı təsir altında saxlamaq və Rusiyanın təsiri altından çıxarmaqdır. Postsovet məkanı üçün Amerikanın belə bir siyasəti var. Arşak Karapetyan da Rusiyanın adamıdır. Hesab edirəm ki, Ermənistandakı yağışdan, seldən sonra hər hansı bir təhlükə yoxdur. Olsaydı, o hay-kü-yü ermənilər salardı, Rusiya məsələni qaldırırdı. Belə bir ciddi məsələ yoxdur, Azərbaycan üçün də təhlükəsi yoxdur”.

□ **Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”**

Əvvəlcə bir az uzaqdan - Ukraynadan başlayacağıq, ona görə ki, Ukrayna hadisələrini və Ermənistandakı son prosesləri çox incə bir xətt birləşdirir.

Hüseyinbala SƏLİMOV

qaçılmazdır, bir neçə il bundan əvvəl Yuqoslaviya münaqişəsində olduğu kimi, NATO Ukrayna müharibəsində də özünün “sehrli çubuğu”nu işə salmalıdır. İndi deyirlər ki, guya bu halda nüvə müharibəsi ola bilər. Amma o vaxt heç bir nüvə müharibəsi olmadı və həmin hadisə daha çox “Primakov ilqeyi” ilə yadda qaldı - o vaxt xarici işlər naziri olan Yevgeniy Primakov NATO-nun Yuqoslaviyaya hücum xəbərini alan kimi təyyarəyə Atlantik okeanının üzərindən geri dönmək əmrini verdi...

Amma indiki Ukrayna məsələsində çox ciddi bir məqam var. Artıq 11 ölkə Kiyevə müharibəni Rusiya ərazisinə genişləndirmək haqqında razılıq verib. Tərəddüd edənlər Böyük Britaniya, Almaniya ki-

Kəsişlər silaha sarıla bilərmi?..

mi ölkələrdir. Xüsusən də hələ ABŞ götür-qoy edir. Amma bunların da gec-tez razılaşacağı bildirilir. Fəqət, bir daha deyirik ki, burada ciddi bir məqam var. Daha yaxşı olmazdımı ki, Qərb Rusiya ərazisinə müdaxilə etmədən rus qoşunlarını Ukraynadan çıxarsın? Axı bu halda dünya müharibəsi riski daha az olardı! Amma belə təsəvvür yaranır ki, sanki Qərb müharibənin bitməsində, Ukraynanın tezliklə azad olunmasında yox, Rusiyanın daha dərin müharibə girdabına qər qoşulmasında maraqlıdır. Bu, çox riskli yoldur və məlum deyil ki, o, elə Qərbin özü üçün hansı acı nəticələrə gətirib çıxaracaqdır?..

Gələk Ermənistan məsələsinə. Dedik ki, hazırda burada da Qərblə Rusiya arasında çekişmə gedir. Ötən həftə keşiş Qalstanyan “etirazların” mərkəzinə İrəvandan Gümrüyə köçürmək haqda qərar verdi. Onu buna nə vadar etdi? Birincisi, keşiş İrəvanda məğlub olduğunu anladı və onun buradakı tənqidatları heç bir nəticə vermədi. Bəs Gümrüdə onu nə gözləyir? Belə deyilir ki, Qalstanyan əslən bu şəhərdəndir və əlbəttə ki, bu da müəyyən nəticə verə bilər. Amma düşünürük ki, bu məqam həlledici olsun. Daha düzgünü budur ki, keşiş Qalstanyan Gümrüdəki rus hərbi bazasına yaxın olmaq istəyir. Artıq rus hərbiçilərin

“etiraz” aksiyalarına qatıla biləcəsinə. Dedik ki, hazırda burada da Qərblə Rusiya arasında çekişmə gedir. Ötən həftə keşiş Qalstanyan “etirazların” mərkəzinə İrəvandan Gümrüyə köçürmək haqda qərar verdi. Onu buna nə vadar etdi? Birincisi, keşiş İrəvanda məğlub olduğunu anladı və onun buradakı tənqidatları heç bir nəticə vermədi. Bəs Gümrüdə onu nə gözləyir? Belə deyilir ki, Qalstanyan əslən bu şəhərdəndir və əlbəttə ki, bu da müəyyən nəticə verə bilər. Amma düşünürük ki, bu məqam həlledici olsun. Daha düzgünü budur ki, keşiş Qalstanyan Gümrüdəki rus hərbi bazasına yaxın olmaq istəyir. Artıq rus hərbiçilərin

Həm də Paşinyanla kilə arasında qarşıdurma hələ qarşıdadır. Nikolun ölkəni Qərbə doğru istiqamətləndirməsi kimi ümumi məqamları bir tərəfə qoyaq. Burada başqa detallar da var. Kreml bir tərəfə, Ermənistanı dövlət kimi kilə və diaspora idarə edir. Paşinyan buna son qoymaq, xüsusən də kilənin rolunu azaltmaq istəyir. İkincisi, Paşinyan Bakı ilə sülh sazişi imzalamaq, hətta ölkənin regional siyasətinin dəyişməsi yolunda ən böyük maneə olan konstitusiyayı dəyişmək istəyir ki, əldə olunacaq sülh razılaşmaları dayanıqlı olsun, başqa hakimiyyətlər gəlib onları ləğv etməsinlər...

Həm də ona görə ki, Ukrayna müstəvisində baş verə biləcək son proseslər çox şeyi dəyişə bilər. Bəli, belə ehtimal olunur ki, bu, gec-tez baş verməlidir. Soruşa bilərsiniz ki, bəs konkret olaraq nəyi nəzərdə tuturuq?

Burada söhbət ondan gedir ki, Qərbin Ukrayna müharibəsinə birbaşa müdaxiləsi

Ermənistanda radikal-revanşist müxalifətin qa-bağa verdiyi ke-şiş Baqratyanın haki-miyyət əleyhinə siyasi təxəkkili davam edir. Müxalifət faktiki son "patronları"nı atır. Çün-ki etiraz hərəkatının bundan kütləvi olmaya-cağı artıq aydındır.

Başqa yandan, hakimi-yet öz monolitliyini tam şəkil-də qoruyur və öz gücünə, le-gitimliliyinə əmindir. Bunu baş nazir Nikol Paşinyanın Baq-rat Qaçıstanyan haqdakı söz-ləri də təsdiqləyir. O, ölkədə təxribat törətməyə cəhd edən radikal qruplaşmalara yeni mesajlar göndərüb və bildirib ki, hakimiyyətdən əsla get-mək fikri yoxdur.

"Ölkədə anarxiya, xaos yaratmaq, sabitliyi pozmaq istəyənlərin bütün cəhdləri hüquq-mühafizə orqanları tə-rəfindən qətiyyətlə alınır", - deyə Paşinyan vurğulayıb və keşiş Baqrata məxsusi mesaj göndərüb: "Onun-bunun əlal-tısı, meydanlarda şoumenlik edən hansısa bir keşiş ətrafı-

Erməni müxalifətinə gözlənilməz zərbə - Üsyançı keşiş qaçmağa hazırlaşır?

edən keşiş Baqratı nə gözlə-yir - həbs, yoxsa ölkədən vətəndaşı olduğu Kanadaya qaçmaq?

Deputat Bəhruz Məhərrəmov Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki qələ-bəsinin erməni cəmiyyəti-ni nisbətən oyatdığını qeyd etdi: "Ermənistanda proseslərin gedişi göstərir ki, müxalifət həтта revanşistlə-rin sui-istifadə edə biləcəklə-ri situasiyalarda belə lazımı sosial baza formalaşıdır. Keşiş Qalstanyanın Qa-zağın 4 kəndinin Azərbaycan-na qaytarılması fonunda başlatdığı aksiyaların faktiki

Məhz bu qorxu mahiyyətçə revanşist olan erməni toplu-munu Azərbaycana ərazi id-dialarında ehtiva olunan Qalstanyan hərəkatına qo-şulmağa imkan vermədi. Pa-şinyan isə artıq Azərbaycan-la münasibətlərdə təcrübəyə sahib bir siyasətçi kimi, bu re-allığı doğru qiymətləndirərək təşəbbüsləri ələ aldı və fırl-daqqı keşisi ifşa etdi. Heç şübhəsiz ki, proseslərin bu cür davam etməsi Qalstan-yanın artıq tarixin arxivinə yollanacağından xəbər verir. Bu prosesdə ən maraqlı mə-qamlardan biri də, şübhəsiz ki, Rusiyanın sərgilədiyi möv-

Ədalət, Hüquq, Demok-ratiya Partiyasının sədr müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli Baqratın Ermə-nistanı tərk edəcəyinə inanır: "Keşiş Baqratın ət-rafında başlanılan "yeni re-vanş" hərəkatının iflasa uğra-yacağı öncədən belli idi və prosesin ilk günlərində baş verənlərin imitasiya xarakteri daşıya biləcəyi barədə "Yeni Müsavat"a açıqladığım ehti-malları yenidən xatırlatmaq istəyirəm. Ermənistanın 44 günlük müharibədəki rüsvay-çı məğlubiyyəti, lokal antiter-ror əməliyyatı və daha sonra baş verənlər də nəzərə alın-maqla revanşçı şüarlarla Ni-

"Dövlət zəifləyəndə kilse bu məsuliyyəti öz üzərinə götürür" - Karapetyan

"Bu hərəkat Rusiya və ya qərbyönlü hərəkat deyil, Erməni Apostol Kilsəsinin rəhbərlik etdiyi ermənipərəst milli hərə-katdır".

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu sözləri Ermənistanın fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Ru-ben Karapetyan İrəvandakı Sərb Xaç kilsəsinin heyətində jurnalistlərlə söhbətində deyib.

"Ancaq biz başa düşməliyik ki, bu, kilse hərəkatı deyil, çünki bu, dövlətçilik uğrunda mübarizə hərəkatıdır. Dövlət zəifləyəndə kilse bu məsuliyyəti öz üzərinə götürür və irəli gedir. Bu hərəkat ona görə başladı ki, konstitusiyaya zidd, qanunsuz, birtərəfli proses gedir.

İkinci mühüm məqam isə Paşinyanın sülh məsələsi ilə bağlı apardığı spekulasiyadır, sülh danışıqlarıdır. Diplomatl-ar danışanda silah susur, bizdə diplomatiya varmı? Belə bir proses varmı, yoxsa Ermənistanın hesabına müəyyən ge-osiyasi problemlərin birtərəfli qaydada həlli prosesi gedir? Əgər belədirsə, o zaman Ermənistan öz ilkin şərtləri ilə danışıqlar masası arxasına əyləşməlidir. Biz bütün bunları gör-mürük. Nəticə etibarilə bu iş tərzilə müharibə görünən sülhdən daha yaxın olur", - Karapetyan bildirib.

□ Musavat.com

Bəhruz Məhərrəmov: "Azərbaycanla hesablaşmaq şərtidir"
Elçin Mirzəbəyli: "Baqratın Kanadaya qaça biləcəyi inandırıcı görünür"

na özü kimiləri də toplayaraq Ermənistanın xarici işlər na-ziri ilə görüş tələb edir, onu is-tefaya çağırır. Bu arsız, sırtıq özünü nə hesab edir?"

Bu arada (iyunun 1-də) Rusiya prezidenti Vladimir Putin və bu ölkənin baş nazi-ri Mixail Mişusitinin Paşinya-na telefon açaraq onun ad gününü təbrik etməsi Rusi-yaya bağlı radikal-revanşist düşərgədə az qala şok effek-ti yaradıb. Putin bununla nə demək istəyir? Yeni Rusiya Nikolun hakimiyyətdən zor gücünə getməsinin tərəfdarı deyil? Putinin bu jestini Kremlin Paşinyan hökuməti-nə "kart-blansı" saymaq olar-mı? Neçə vaxtdır Qərb bu hökumətin radikal-revanşistlərə qarşı sərt tədbirləri-nə göz yumur. Bu yandan da Rusiyanın belə açıq loyallığı hakimiyyəti müxalifətə qarşı həlledici hücumla keçməyə sövq edə bilirmi? Nikol Pa-şinyanı hədələməyə davam

olaraq heç bir ciddi nəticələ-rə səbəb olmaması da bunu bir daha sübut edir.

Sirr deyil ki, bütövlükdə erməni cəmiyyəti zərərli mif-lərin təsiri altında formalaş-mış insanlardan ibarətdir. Dünyada ilk insanın erməni olmasına inananlardan tut-muş, bütövlükdə Qafqazın Ermənistanın qədim əraziləri olmasına istinad edərək qon-şularına ərazi iddialarından əl çəkməyənlərə qədər kütlələ-rin əksəriyyətinin təşkil etdiyi erməni toplumunun revanşist meyilli Baqrat Qalstanyana dəstək verməməsi göstərir ki, Azərbaycanın qələbəsi bu cəmiyyəti nisbətən oyadıb. Artıq ermənilər başa düşür ki, ən azı İlham Əliyev hakimi-yəti və bütövlükdə Heydər Əliyev kursunun iqtidarda olacağı dövrə Azərbaycanla hesablaşmaq şərtidir. Əks halda, nəticələr Vətən müha-ribəsindən də, antiterror təd-birlərindən də pis ola bilər.

qedir. Moskva inkar etsə be-lə, Qalstanyan hərəkatında şimal qonşumuza bağlı olan Köçəryan-Sərkisyan cinayət-kar cütliyünün mövcudluğu prosesdə dolayısi ilə Rusiya-nın da izinin olduğunu demə-yə əsas verirdi. Rusiyanın Qərbə üz tutmuş Paşinyanı cəzalandırmaq cəhdi anla-şılındır. Eyni zamanda Azərbaycanla anlaşmalara meyilli görünməsi fonunda Paşinyanı Qərbin də cəza-landırmaq niyyəti fonunda Rusiyanın erməni baş nazi-ri Moskva ilə normallaşma sürəcinə təşviq etməsi ni-yəti də aydındır və Paşinya-na təbrik zəngləri də bu as-pektə də mənə yükünə malik-dir. Lakin son 5 ildə yaşa-nanlar fonunda Ermənis-tan-Rusiya münasibətləri-nin normal məcraya düş-məsi, xüsusən Qərbin Er-mənistanda gücləndiyi bir şəraitdə ağlabatan görün-mür".

kol Paşinyanı yola salmağın mümkünsüzlüyü kimi reallıq hamının görə biləcəyi bir müstəvidə ortalıqda idi... "Baqrat hərəkatı" isə bu möv-zuda bir araya gətirilə biləcək neqativ enerjinin əhəmiyyətli hissəsinin "havaya buxarlan-masına" zəmin yaratdı. Yeni nəticədə Ermənistanın icti-mai rəyində kilse faktorunu təcridən sıradan çıxaran Ni-kol Paşinyan növbəti addım-larını atmaq üçün üstünlük qazandı. Bundan sonra Er-mənistan konstitusiyasında kilse ilə bağlı müddəanı ləğv etmək heç bir çətinlik yarat-mayacaq və Ecmədzin kilse-si, başda katalikos Qaregin olmaqla, bu prosesə maneə yarada bilməyəcəklər. Möv-cud mənzərə onu deməyə əsas verir ki, Baqrat Qalstan-yan Makarios ola bilməyəc-ək. Əslində keşiş Baqratın qeyri-ciddiliyi, onun Ermənis-tanın baş nazirliyinə iddiaları-nı irəli sürdüyü zamandan

daha açıq şəkildə görünürdü. Əvvəla, "Vətəndaş müqavilə-si" partiyasının parlamentdə ki üstünlüyü buna imkan ver-mirdi. Paşinyanın tərəfdarlar-nının keşişə dəstək verə biləcəklərini gözləmək isə ən yaxşı halda axmaqlıq idi. Di-ğər tərəfdən, Baqratın Kana-da vətəndaşı olması, həmçi-nin onun baş nazirliyə nami-zədliliyinin 5 il ərzində yalnız Ermənistanın vətəndaşı ol-ması ilə bağlı tələbə cavab verməməsi bu iddiaların perspektivini öncədən şübhə altına alırdı. Bununla yanaşı, aksiyaların başlandığı ilk gündən, separatçıların və müharibə canilərinin nəzərə-tində olan media resursları is-tisna olmaqla, Baqratın "aksi-ya"larına ciddi informasiya dəstəyinin verildiyi də nəzərə çarpmırdı. Rusiyanın bu pro-sesdə tamamilə neytral, ya-xud müşahidəçi mövqeyində dayanması, ara-sıra verilən açıqlamalarla hadisələrin in-kişafında maraqlı olmadığını bürüzə verməsi proseslərin

Moskva tərəfindən başladıl-dığı barədə iddiaları da şübhə altına alırdı. Digər tərəfdən, Ermənistan cəmiyyətini "iliyi-nə"dək tanıyan Rusiya xüsu-si xidmət orqanlarının kilse-nin iştirakı ilə hakimiyyət də-yişikliyi üçün mümkünsüzlüyü barədə dəqiq informasiyaya malik olmadığı barədə dü-şünməyin özünü belə gülünc sayıram. Hazırda nəzərə çar-pan mənzərə ondan ibarətdir ki, "Baqrat hərəkatı"nın necə və kimlər tərəfindən başladıl-masından asılı olmayaraq, bu proses Ermənistanda haki-miyyət dəyişikliyi ilə nəticə-lənməyəcək. Baqratın isə Kanadaya qaça biləcəyi inandırıcı görünür. Həbs isə ola da, olmaya da bilər. Hər şey Baqratın onun üçün mü-əyyənləşdiriləcək missiyanı necə icra edəcəyindən asılı-dır. Hakimiyyət çox güman ki, Baqratdan kilseyə və müxali-fətə qarşı faydalanmağa çalışacaq".

□ Cavanşir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Rusiya Ukraynaya qarşı başlatdığı işğalçı müharibədən necə çıxacağını bilmir. Əksinə, getdikcə vəziyyət daha dramatik xarakter almaqdadır. ABŞ başda olmaqla Qərb düşərgəsinin Kiyevə yeni və qat-qat böyük hərbi yardımı nəticəsində müharibə növbəti və daha amansız fazaya keçməkdədir. Artıq Ukrayna faktiki Rusiyanın dərinliklərinə də zərbə endirmək icazəsi alıb.

Görünən budur ki, Qərb bu qarşıdurmadan məğlub ayrılmaq fikrində deyil və hər şeyi edəcək ki, Rusiya strateji məğlubiyyətə uğrasın. Kollektiv Qərbın öz hərbi sənayesini tədricən tam işə salmağa başlaması bunun bariz sübutu sayıla bilər. Bu isə NATO ölkələrinin daha sıx hərbi inteqrasiyasını diktə edir.

NATO hərbi komitəsinin rəhbəri, admiral Rob Bauer deyib ki, Ukraynadakı münaqişə daha ucuz silahların hazırlanmasının zəruri olduğunu göstərib. O hesab edir ki, 10 min dollarlıq pilotsuz təyyarənin 10 milyon dollarlıq tankı məhv etməsi və ya 3,5 milyon dollarlıq raketin belə bir pilotsuz təyyarəni məhv etmək üçün istifadə edilməsi məsrəf baxımından düzgün deyil.

"Biz bunu maliyyə cəhətdən davam etdirə bilmərik. Bunun üçün başqa həll yolları lazımdır. Əlimizdə olan yüksək keyfiyyətli, çox bahalı silahla-

əsas elementi olacaq", - dövlət katibi qeyd edib.

Son dövrlərin ən uzunömürlü hərbi-siyasi bloku sözsüz ki, NATO-dur. Bu da faktıdır ki, Ukrayna müharibəsi fonunda alyansa daha iki dövlət qoşulub - Finlandiya və Norveç.

Bu arada ABŞ müdafiə naziri Lloyd Ostin Sinqapurda davam edən "Şanqri-La Dialoq" təhlükəsizlik konfransında bildirib ki, Ukrayna münaqişəsinin səbəbi heç də NATO-nun genişlənməsi ilə bağlı olmayıb. O, münaqişədə Rusiya hakimiyyətini günahlandırır.

Doğrudanmı, NATO amili Rusiya üçün bəhanə rolunu oynayır? Ukrayna böhranı hazırda hansı mərhələdədir? Sona nə qədər var? Optimal həll yolu tapılacaqmı? Moskvanın nüvə təhdidi nə dərəcədə ciddi?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz Musavat.com-a açıq-

Ukrayna müharibəsi ən qəddar fazaya girdi

NATO-nun ömrü daha 75 il uzanacaq?

mənbələrini və ticarət yollarını nəzarət altına almaqdır: "Bilirsiniz ki, SSRİ dağıldıqdan sonra Avropa ölkələri xeyli rahatladı. Rus xofunun ortadan qalxması ilə daha müstəqil hərəkət etmək, ABŞ-ın himayəsindən uzaqda iqtisadi və hərbi birliklər yaratmaq eşqinə düşdülər. Bu isə ABŞ-ın İkinci Dünya müharibəsindən sonra tam bərqərar etdiyi dünya hegemoniyasını təhdid edirdi. Onun yerinə Rusiyanın enerji qaynaqlarından və Çinin ucuz işçi gücündən asılı Avropa iqtisadiyyatı yaranırdı. Son 5 il

göstərir: "Çinin və əslində Kremlin bütün çağırışlarına, mesajlarına rəğmən, Qlobal Sülh sammitinin Rusiyasız keçirilməsinin "müharibəyə davam" siyasətinin təzahürələrindən başqa bir şey deyil. Qərbdə ki, ABŞ prezidenti-nin özünün də bu sammitdə iştirak etməyəcəyi qeyd olunur. Bu o deməkdir ki, mən sülhün gətirilməsinin tərəfdarı deyiləm".

Heydər Oğuz Ukrayna savaşının xeyli uzanacağını ehtimal edir: "Məncə, ABŞ bu savaştan istədiyini almaya qədər Ukraynaya sülh

Rusiya XİN: "“Patriot”ları məhv etmək üçün bütün tədbirlər görülməkdir"

"Qərb eskalasiya yolu ilə gedir, Rusiya təhdidləri neytrallaşdırmaq üçün bütün lazımi tədbirləri görəcək". APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya Federasiyasının xarici işlər nazirinin müavini Aleksandr Qruşko bildirib.

"Biz bilirik ki, Qərb ölkələri eskalasiya yolu ilə gedir. Ona görə də belə eskalasiya ilə bağlı təhdidləri neytrallaşdırmaq üçün tərəfimizdən lazım olan bütün tədbirlər görülməkdir.

Döyüş meydanlarındakı mənzərə bunu dəqiq deyir. Oraya nə gətirilsə, yerüstü texnikadan tutmuş, hamısını əsgərlərimiz əzir. Bu dəfə də belə olacaq", - Qruşko Almaniya Müdafiə Nazirliyində Kiyevə yardımın əlaqələndirilməsi üzrə işçi qrupunun rəhbəri, general-mayor Kristian Freydingin "Patriot" hava hücumundan müdafiə sistemlərinin Rusiya səmasında hava hədəflərinin məhv edilməsi üçün istifadə olunacağını istisna etməyən bəyanatını şərh edərkən deyib.

Baş katib: "Ermənistan KTMT-nin tamhüquqlu üzvü olmaqda davam edir"

"Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının tamhüquqlu üzvü olmaqda davam edir". APA-nın xəbərinə görə, bunu qurumun baş katibi İmanqalı Tasmaqambetov qurumun Qazaxıstanda keçirilən Parlament Assambleyası Şurasının toplantısında bildirib.

O deyib ki, bu faktor KTMT-nin gələcək birgə fəaliyyətinin planlaşdırılması üçün son dərəcə vacibdir.

Bununla belə, Tasmaqambetov vurğulayıb ki, rəsmi İrəvan son bir ildə qurum daxilindəki fəaliyyətini əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırıb.

"İnanırıq ki, Ermənistanın siyasi rəhbərliyi KTMT ilə münasibətlərin perspektivlərinə aydınlıq gətirəcək. Bu, digər üzvlərimiz üçün də faydalıdır. Ermənistan tərəfi qurumdakı fəaliyyətini məhdudlaşdırsa da, əsas mexanizmlər hələ də işləkdir. Bu ölkə KTMT-nin tamhüquqlu üzvüdür və buna görə də bütün öhdəlikləri hələ də tam həcmdə qüvvəsindədir", - baş katib qeyd edib.

rın sayını daha az dəyərli məqsədlər üçün daha ucuz silahların lehinə tarazlamalıyıq", - Bauer bildirib.

Yeni söhbət alyans ölkələrində Ukrayna üçün az məsrəfli, daha ucuz, lakin keyfiyyətli silahların kütləvi istehsalından gedir...

ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenə görə isə NATO daha 75 il mövcud olacaq. Bu bərdə o, ötən həftə alyans xarici işlər nazirlərinin Praqada keçirilən qeyri-rəsmi görüşündə deyib.

"Biz ittifaqımızın 75 illiyini qeyd edəcəyik və qarşıdakı növbəti 75 il ittifaqın varlığı üçün qərarlar hazırlayacağıq", - Blinken bildirib.

"Biz həmçinin gələcək (iyul) Vaşinqton sammitinin mahiyyətini hazırlamaq niyyətindəyik. Orada siz Ukrayna üçün böyük bir paket görəcəksiniz, hansı ki, sammitin

lamasında NATO-nun daha 75 il yaşaması iddiasına inanmadığını bildirib. Onun fikrincə, bu, real analizlərə söykənən proqnozdan çox, Blinkenin "gəlişigözləşkilə söylənmiş yubiley tostu"na bənzəyir: "Amma bu bir həqiqətdir ki, başda ABŞ və Böyük Britaniya olmaqla, NATO dövlətləri Ukrayna savaşının tezliklə bitirilməsində maraqlı deyillər. Üstəlik, burada hədəf təkcə Rusiya da deyil. Rusiya ilə yanaşı Çinin də bu müharibə nəticəsində zəifləməsi, ən azı, Avropa İttifaqı ilə əlaqələrinin sonlandırılması hədəflənir".

Heydər Oğuzun fikrincə, bütün imperialist savaşlar kimi Ukrayna-Rusiya müharibəsinin başlıca hədəfləri iqtisadi mənfəətlər əldə etmək, dünya coğrafiyası üzərində geosiyasi üstünlüklər qazanmaq, enerji

likdə Çin özünün sənaye sektorunu da inkişaf etdirib faktiki olaraq AI-nin və hətta ABŞ-ın ən böyük ticarət ortağına çevrilmişdi. Bu gedişlə yaxın zamanlarda Çin nəinki dünyanın digər coğrafiyalarını, hətta ABŞ və AI-nin özünü də öz ağışına alıb tamamilə təqəttüblü dünya qura bilərdi. Ən əsası isə faktiki olaraq ABŞ-ı Avropadan təcrid etmiş və "qoca qite"ni özünə bağlamışdı. ABŞ və Böyük Britaniyanın Avropa üzərində təsir gücü azaldıqca, Fransa kimi Qərb üzərində hegemoniyaya iddialı qüvvələr də ortaya çıxırdı..."

Siyasi şərhçinin fikrincə, bu ayın 15-16-da İsveçdə keçirilməsi gözlənilən Qlobal Sülh sammitinə Rusiyanın dəvət olunmaması da əslində Vaşinqtonun müharibəni davam etdirməkdə maraqlı olduğunu

gəlməyəcək. ABŞ-ın istədiyi isə təkcə Rusiyanı yox, həm də Çini kökdürməkdir. Faktiki olaraq ABŞ-a qarşı birləşəcək iki dövlətdən biri Ukraynada, digəri isə Hind-Sakit okeanda müharibəyə çəkilir. Hələlik Hind-Sakit okeanda müharibə çıxmamasının yeganə səbəbi Çinin Rusiya kimi səbirsiz davranmaması, daha müdrik yollarla qarşıdurmalardan yayınmasıdır. Amma yerləşdiyi coğrafiyadakı əksər dövlətlərin Çinə qarşı eyni ittifaqda birləşdirilməsi Pekini də qıcıqlandırır müharibəyə girməsinə yol açar bilər".

Heydər Oğuz nə NATO-nun, nə də Rusiya-Çin-İran ittifaqının 75 il yaşaya biləcəyinə inanmır, əksinə, yeni mərhələdə türk faktorunun yenidən yüksəlişə keçəcəyini düşünür.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Türkiyəli tanınmış mütəxəssis Əmrə Bələzoğlu Azərbaycan futbol millisinin baş məşqçisi ola bilər. Bu barədə Türkiyə Telegram kanalları məlumat yayıb.

Bildirilib ki, AFFA 44 yaşlı məşqçi ilə danışıqlar aparır. Razılıq əldə olunarsa, o, yığmanın yeni baş məşqçisi olacaq.

Qeyd edək ki, Əmrə Bələzoğlunun son iş yeri başa çatdı. Mövsümü 17-ci yeri tutaraq Superliqa ilə vidalaşan "Ankaragücü" komandası olub.

Futbola yaxından maraqlanan, **deputat Aqil Abbas** milliə Azərbaycanlının baş məşqçi təyin edilməsini daha doğru sayır: "Yerli məşqçi millinin başına gətirilməlidir. Türkiyə bizə çox yaxın qardaş ölkədir. Amma istənilən halda mentalitetimizdə fərqlər var. Əmrə Bələzoğlunu futbolçu kimi çox izləmişəm. Yaxşı futbolçu idi. Amma məndən olsa, Azərbaycanlını baş məşqçi qoyardım".

Deputat namizədlərini də açıqladı: "Tərlan Əhmədov çox istərdim. Rəşad Sadıqovu istərdim, amma o, bilirsiniz ki, "Zirə"nin baş məşqçisidir. Bu klubu güc-bəla ilə ərsəyə gətirib, güclü komanda qurub, Avropa oyunlarına qatılıblar. Bu arada deyim ki, "Qarabağ"la keçirilən kubokun final oyununda möhtəşəm oynadılar. Sanki "Mançester City" ilə "Mançester Yunayted" oy-

Millimizin baş məşqçisi postuna yeni iddiaçı - AFFA susur...

Aqil Abbas: "Rəşad Sadıqovu istərdim, amma..."

Natiq Muxtarlı: "Azərbaycan yığmasının baş məşqçi postu kimlər üçünse "yağlı tikə"dir"

Kənan Məstəliyev: "Türkiyədən məşqçi gətirməyin tərəfdarı deyiləm, çünki..."

nayırdı. Söhbət orada uduzmaqdan getmir. Futbol qalib gəldi. Azarkeşlər möhtəşəm idi. İndi Türkiyədə birinci liqadan aşağı düşmək təkcə Əmrəlik deyil. Amma istənilən halda istərdim ki, Tərlan Əhmədov, Samir Abbasov, Ayxan Abbasov və digərləri olsun. Təbii ki, mənim sözlümlə oturub-duran yoxdur. Təəssüflər olsun ki, Əmrə gətirilməyə belə, yenə də Avropadan Foqts kimi birini gətirəcəklər".

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı deyir ki, Azərbaycan millisinin baş məşqçisi məsələsində manipulyasiya olundu: "Belə görünür ki, Azərbaycan yığmasının baş məşqçi postu kimlər üçünse "yağlı tikə"dir. Və bu "yağlı tikə"ni udmaq istəyən xeyli şəxs var. Artıq neçənci türk məşqçidir ki, Azərbaycan yığmasının baş məşqçi postuna namizəd göstərilir. Türkiyədə hansı məşqçi işini itirirsə, uğursuz-

luğa düşər olursa, dərhal Azərbaycan yığmasına "namizəd" olur. Deməli, kimlərsə bu məsələ ətrafında manipulyasiya edirlər. Bunun bir günahtarı da AFFA rəhbərliyi- dir. AFFA rəhbərliyi heç bir perspektivi olmayan yığmanın baş məşqçisinin təyinatını acı bağırısaq kimi uzadır. Maraqlıdır, bunda onların məqsədi nədir? Görünür, AFFA-da da elə şəxslər var ki, bu manipulyasiyaya dəstək verirlər.

Azərbaycan yığmasının heç bir perspektivi yoxdur. Bu yığma yerli məşqçiyə tapşırılmalı və məsələ bağlanmalıdır. AFFA tezliklə ölkədə futbolun inkişafı ilə bağlı nəhəng layihəyə başlamalıdır. Millinin baş məşqçisi məsələsi bu işin ən son mərhələsidir. Əvvəlcə infrastruktur qurmalı, uşaq futbolunun inkişafı təmin edilməli, futbolçu yetişdirilməli, sonra isə yığmaya baş məşqçi axtarılmalıdır. Ancaq iş görmək istəməyən AFFA rəhbərliyi millinin baş məşqçisi məsələsi ətrafında oyun oynayıb. Bu oyunların sonu isə uğursuzluq, biabırılıqdır".

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev türkiyəli məşqçiləri ölkələrindən kənarda uğursuz sayır: "Növbəti namizədin adıdır. Ola da bilər, olma- ya da. Türkiyədən məşqçi gətirməyin tərəfdarı deyil-

əm, çünki onlar öz ölkələrindən kənarda uğur qazana bilmirlər, tarix bunu dəfələrlə sübut edib. Əmrə istedadlı futbolçu olub, məşqçiliyə də pis başlamamışdı. Ancaq bu mövsümkü işi göstərdi ki, onun hələ böyüməsi üçün vaxt lazımdır. Azərbaycan millisini də bunun üçün təcrübə dövsəni etmək olmaz. Bələzoğludan da yaxşı məşqçilər var ki, yığmamızı uğura daşıya bilər. Hesab edirəm ki, AFFA başqa namizədlər ətrafında müzakirə aparmalıdır".

Sonda Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyasının (AFFA) bu iddialarla bağlı mövqeyini almağa çalışsaq da, mümkün olmadı. Telefonumuza cavab verən tapılmadı.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

İnsanı gənc saxlayan "sirli" su - diyetoloq isə deyir ki...

"Müəyyən xəstəlikləri olan insanlar bunu qəbul etdikdə, fəsadları ilə üzləşə bilərlər"

Asiyanın ən varlı adamı Mukeş Ambaninin arvadı Nita Ambani sözün həqiqi mənasında qızıl suyu içir. Belə ki, o, məşhur dizayner Fernando Altamirano tərəfindən hazırlanmış xüsusi şüşədə olan "Acqua di Cristallo Tributo a Modigliani" adlı qızıl suyunu qəbul edir (Kult.az).

Məlumatlara görə, 24 karatlıq qızıl qabda saxlanılan su İslandiya gələn buzlaq suları ilə Fransa və Ficiyə gələn təbii bulaq suyunun birləşməsidir. Suyu 5 qram qızıl qatılıb. Bildirilir ki, belə suyun bir şüşəsinin qiyməti 60 min dollardır. İddiaya görə, məhz bu suyun sayəsində 60 yaşlı Nita qüsursuz dəriyə sahibdir.

Belə iddiaların nə dərəcədə elmi-tibbi əsası var? Qızıl suyu bu qədərmi güclü təsərə malikdir və orqanizm

üçün heç bir ziyan kəsb etmir. Onu içmək olarmı?

Ümumiyyətlə, orqanizmin cavan qalması irsi amil, həyat tərzinə nə dərəcədə həlledici rol oynayır?

Mövzu ilə bağlı həkim-diyetoloq Ləman Süleymanova "Yeni Müsavat"a danışdı: "İlk növbədə su barədə danışmaq istərdim. Məlum olduğu kimi, in-

san orqanizminin hər zaman suya böyük ehtiyacı var. Dərimizin gözəl olması, gənc görünməsi, hüceyrələrin qidalanması üçün su mühüm rol oynayır. Ümu-

miyyətlə, su bütün canlılar üçün önəmlidir. Bu baxımdan həmişə tövsiyə olunur ki, bol miqdarda su qəbul olunsun. Orqanizmdə su çatışmayanda dəri qırıxır, hormonların sürət mexanizminə mənfi təsir edir. Həmçinin orqanizmdə suyun az olması maddələr mübadiləsinin zəifləməsinə, həzm prosesinin geriləməsinə səbəb olur. Bir dəqiqə ərzində orqanizmdə 4 milyon eritrosit qırmızı qan hüceyrələri məhv olur və elə bu qədər də yenisi yaranır. Bunu da yaradan amillərdən biri sudur. Beləliklə, su bədənə bütün toksinləri xaric edir.

O ki qaldı qızıl qabda su qəbuluna, keçmiş zamanda padşahlar, varlı insanlar təmiz qızıldan hazırlanmış qablarda su içirdilər. Çünki hələ o zamandan təbiblər məsləhət görürdülər ki, uzun ömürlü olmaq üçün təmiz qızıldan olan qu qablarında su içmək mədə-bağırsaq sistemində yaxşı təsir edir, ömrü uzadır. Xanımlar da qızıldan olan qablardakı sudan istifadə edirdilər ki, dəriləri gözəl, daha gənc qalsın.

Bunun məntiqi ondan

ibarətdir ki, su saxlanılma şəraitini çox sevir və buna çox həssasdır. Qaynadılmış su artıq faydalı su sayılır və hətta insan orqanizmi üçün fəsadı da var. Amma suyun özü təmizlənmiş halda və təmiz yerdə saxlanıldıqda insan orqanizminə çox müsbət təsir edir.

Təmiz qızıldan olan qabda saxlanılan suya gəldikdə, bu cür qabın tərkibindəki maddələr suyun xeyirli maddələri ilə aktivləşir, bəzə hücərələrə daxil olur və dəriyə, sağlamlığa müsbət təsir edir.

Amma suya 5 qram qızıl tozu əlavə edib onu içmək nə dərəcədə müsbət təsir göstərir, onu konkret demək mümkün deyil. Doğrudur, elmdə bundan istifadə edənlər var, amma bu, həm xeyirli, həm də zərərli ola bilər. Çünki elə xəstəliklər var ki, qızıl tozu ona mənfi təsir göstərə bilər. Bu baxımdan bir mütəxəssis olaraq suya qızıl tozu əlavə edib, qəbul etməyin əleyhinəyəm. Ola bilər ki, hansısa kosmetoloji prosedurlarda dəri üçün bundan istifadə olunsun, amma bəzə su ilə qəbul etməyin əleyhinəyəm. Çünki müəyyən xəstəlikləri olan insanlar bunu qəbul etdikdə, fəsadları ilə üzləşə bilərlər".

□ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 96 (8469) 4 iyun 2024

Qardaşının bağışladığı hədiyyə gerçək atasını üzə çıxardı

ABS sakını qardaşının bağışladığı və alla sırımı açmasına kömək edən DNT testindən keçib. Bu barədə "The Sun" məlumat yayıb. Bir neçə ay əvvəl qardaşım Keyt Mae Snova genealoji DNT testi verib. "Atam övladlığa götürüldüyündən və anam əsl atasını tanımadığından, ataların haqqında daha çox bilmək maraqlı olacağımı düşündüm", - deyə o izah verib.

DNT testinin nəticəsi amerikalı qadını şoka saldı. O, testi sosial şəbəkədə yerləşdirərək aşağıdakı izahı yazıb: "Bu mənim üçün sürpriz oldu, çünki həmişə atamın atam olduğunu düşündürdüm. Ancaq anam və atamla danışdıqdan sonra bunun belə olmadığı ortaya çıxdı. Mənim bioloji atam Villie Williamsdır".

Qar dərhal anasına zəng vuraraq testin niyə belə bir nəticə göstərdiyini izah etməsini istəyib. Əvvəlcə anası bu sualdan qəzəblənib və özünü bilməliyə vurub. Ancaq qızı ondan dürüst olmağı xahiş edib. "Sonda mənəndən hamilə olduğunu öyrənməzdən bir az əvvəl atamdan ayrıldığını söylədi. Göründüyü kimi, birlikdə yaşamağa davam edə bilsələr, amma bu ərafda anam başqa bir kişi ilə də münasibətdə olub" - bunu da Snova deyib.

O dövrdə anası reabilitasiyada bir narkotik aludəçisi idi, onsuz da üç yaşlı bir oğlu var idi. Əni ilə boşanma zamanı Williamsla tanış olub. Onu anonim narkotik aludəçiləri görüşlərinə gətirib. "Bu münasibət çox qısa müddətli idi. Valideynlərim qısa müddətə ayrıldı "bunu da Keyt deyib.

Keyt daha sonra gerçək atasını da axtarıb tapıb və onunla yenidən görüşməyi planlaşdırır.

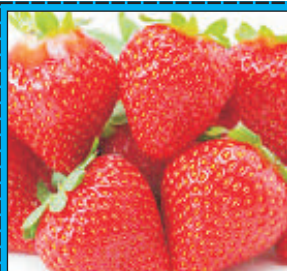
Xərçəngi aşkarlayan süni intellekt yaradıldı

Rusiyanın Pskov Dövlət Universitetinin alimləri Maşerov adına Vitebsk Dövlət Universitetindən olan həmkarları ilə birlikdə "Prioritet 2030" proqramı çərçivəsində qadınlarda uşaqlıq boynu xərçəngini müəyyən edən ilk Rusiya-Belarus neyron şəbəkəsini yaradıblar. Pskov Dövlət Universitetinin elmi işlər üzrə prorektoru Taras Antal bildirib ki, bu, region üçün son dərəcə aktual mövzudur, çünki patolojiya Pskov vilayətində ən çox yayılmış xərçəng xəstəliklərindən biridir.

Alim neyron şəbəkənin səsi olan Pskov vilayətinin regionun aparıcı tibb müəssisə - onkoloji mərkəzində istifadə

olunacağına da aydınlıq gətirib. Həkimlər diaqnozların dəqiqliyini artırmaq üçün bu sistemdən istifadə edə biləcəklər. Onun sözlərinə görə, bu süni intellekt üzrə yüzdən çox patoloji dəyişikliklər artıq işlənilib, daha bir neçə yüz toxuma bölməsi öyrəniləcək. Odur ki, yaxın gələcəkdə sistem digər xərçəng növlərini də aşkarlaya biləcək.

Bu meyvələr demensiyadan qoruyur

ABS-dakı Cincinnati Universiteti tərəfindən çiyələk və qaragilə ilə bağlı araşdırma aparılıb. Hər iki giləmeyvənin demensiyadan (unutqanlığın ön planında olduğu bir çox xəstəliyə verilən ümumi bir ad) qoruduğu ballı olub.

12 həftəlik araşdırma zamanı yüngül idrak pozğunluğu olan 30 şəxs arasında müşahidə aparılıb. 50-65 yaş arası iştirakçıların yarınsına gündə çiyələk və qaragilə verilib. İştirakçıların uzunmüddətli yaddaşı, əhval-ruhiyyəsi və metabolism sağlamlığı izlənilib. Çiyələk və qaragilə yeyənlərin yaddaşında güclənmə olduğu, daha çox söz əzbərlədiyi bildirilib. Təcrübə aparılan şəxslər arasında depressiya meyilliyi azalıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Diş minası bədəninizdəki ən sərt hissədir.
- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dişlərinizin kökü dünyaya gəlməzdən 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Gördüyümüz yuxular 2-3 saniyə davam edir.
- * Köstəbə bir gecədə 90 metrlik tunel qaza bilir.
- * Bir ilbizin dişlərinin sayı 25 minə çatır.
- * İlbizlər yemək yemədən üç il yatır.
- * Zürafələrin səs telləri yoxdur.
- * Qütb ayları solaxaydır.
- * Fillər tullana bilməyən yeganə məməlilərdir.
- * Kenqurular geriye doğru yeriyə bilməzlər.
- * Pişiklərin beyində 32 əzələ var.
- * Kəpənlər ayaqları ilə dad verirlər.

Rusiyada doqquzuncu mərtəbədən yıxılan uşaq sağ qaldı

Moskvada (Rusiya) həkimlər yaşayış binasının pəncərəsindən yıxılan uşağı xilas ediblər. Bu barədə vilayət prokurorluğu məlumat yayıb. Hadisə Rey-tovskaya küçəsində yerləşən binada baş verib. Hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının məlumatına görə, üç yaşlı qız doqquzuncu mərtəbədəki mənzilin pəncərəsindən yıxılıb. Hadisədən sonra uşaq xəstəxanaya yerləşdirilib. Xəbərlərin xarakteri və azyaşlının vəziyyəti barədə məlumat verilmir. Hazırda ekspertlər hadisənin bütün hallarını müəyyənəldirlər. Bundan əlavə, prosesual yoxlama aparılır. Bütün fəaliyyətlərə prokurorluq nəzarət edir.

Yaşıl çayı nə zaman içmək daha faydalıdır?

Yaşıl çay ən faydalı içkilərdən biri hesab olunur, tərkibində bir sıra qiymətli mikroelementlər var. Onun yarpaqlarında katexinlər, xüsusilə də iltihabla mübarizə aparmağa kömək edən güclü antioksidantlar var.

Tədqiqatçıların fikrincə, çayı 100°C-də 5 dəqiqə demləmək, aşağı temperaturda 2 dəqiqə demləməklə müqayisədə onun antioksidan xüsusiyyətlərini artırır. İsti su çaydan daha çox polifenol çıxarmağa kömək edir. Baxmayaraq ki, çox uzun müddət demləmək çayı acı edə bilər.

Həkimlərin fikrincə, yaşıl çay bir çox insan üçün faydalı olan antioksidant bitki birləşmələri ilə zəngin ideal kalorili və şəkərsiz içkidir.

Bununla belə, çay istehlakının vaxtı ilə bağlı bəzi məqamları nəzərə almağa dəyər.

Səhər

Səhər yaşıl çay içmək günə faydalı katexinlərlə başlamağa imkan verir. Ən yaxşısı onu acqarına içməkdir ki, qida maddələri antioksidantların udulması ilə rəqabət aparmasın. Tədqiqatlar göstərir ki, zülal, lif və bəzi minerallar flavonoidlərin bioavaiyyəti azalda bilər. Flavonoidlər həzm zamanı bədəndən gizlənərək qida komponentlərində ilişib qala bilər.

Yeməklər arasında

Yeməkdən dərhal əvvəl çay içmək mənfi təsir göstərə bilər. Çaya tort dadı verən tanninlər dəmirin sorulmasına mane ola bilər.

Yeməkdən sonra

Mütəxəssislər yaşıl çayın tərkibindəki taninlərin dəmir kimi qida maddələrinin udulmasına mane ola biləcəyi barədə xəbərdarlıq edirlər. Bu xüsusilə dəmir çatışmazlığı riski olanlar üçün vacibdir.

Taninlər həzm sisteminə bitki mənşəliyindən dəmirə bağlana bilər, bu da bədənin onu mənimsəməsini çətinləşdirir.

Axşam vaxtı

Bir çox insanlar üçün çay yatmadan əvvəl rahatlaşdırıcı bir ritualdır. Bununla belə, yaşıl çayda qəhvədən daha az miqdarda kofein var, bu da yuxuya mane ola bilər, xüsusən də kofeinə qarşı həssassınızsa, kofeinsiz çay içmək daha məsləhətlidir. Baxmayaraq ki, bu, çaydakı flavonoidlərin miqdarını azaldır. Axşam içmək üçün təbii olaraq kofeinsiz olan çobanyastığı kimi bitki çaylarını seçmək daha yaxşıdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.